Any V. Núm. 207-Barcelona, dijous, 19 de gener de 1933

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims. - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Dels diaris:

"Royo Villanova voldria constituir una federació que comprengués des de Lerroux a Lamamie de Clairac, passant per Maura."

Déu els cria i Royo Villanova els vol ajuntar.

PERTANY A LA BIBLIOTECA DE L'ATENEU BARCELONÈS

UN CONTRINCANT D'AZAÑA

(Assaig de crítica d'un criticaire)

L'ofici d'haver d'opinar un dia una cosa i un dia l'altra, no ens sembla gaire senzill. Per això no ens podem estar d'admirar una mica els talents d'un xicot de casa nostra, periodista romput dins el comerç de les opinions i dels elogis, criticaire a estones, i àgil en tot, que ha sucat tots els tinters de totes les redaccions de Barcelona, Madrid i províncies; que ha trobat, un dia bones i l'altre dolentes les mateixes coses; que s'ha produït en totes les posicions i, com diu la gent, ha fet tots els papers de l'auca. Es aquells components o adherents llurs que no són aptes per a la maniobra. I ens temem que l'àgil escriptor no s'hagi despistat una mica.

Igualment, el seu comport pels passadissos i la tribuna de la premsa del Parlament de Catalunya, no ens sembla inspirat en una intelligent prudència. Enderiat a fer el graciós i l'ocurrent, no s'adona que el senyor Lluhí i els senyors Ventosa i Calvell, Duran i Ventosa i Vidal i Guardiola estan fets un sucre els uns per als altres. I ell parla massa

Naturalment, si ho llegeix, no li treu cap hora de son

potser per això que dintre el nostre món periodístic el coneixen pel sobrenom del «Delgado Barreto català». Llevat d'això, és un personatge inofensiu i, més d'una vegada un bon company per anar a Montserrat a hores perdudes o per fer de cul de café, activitat (?) per a la qual té singulars aptituds i una ferma vocació.

Es clar que aquesta habilitat, com tots els trucs de prestidigitació, té la seva trampa. Car ja se sap que ningú no fa miracles en aquest món. La trampa del nostre home és de les més simples. Consisteix a relliscar damunt de la matèria que hom tracta; voltar-la de tot de paraules vagues i prodigar-hi les afirmacions gratuites. Fent-ho així, és facilíssim de recórrer tota la lira, sense comprometre's mai d'una manera excessiva. El galimatias és el rei del món, i, de vegades, enfila molt amunt els seus adeptes.

Però dintre el cas del personatge que diem, hi ha una cosa encara més curiosa: i és, que pels atzars de la vida, aquesta mena de foc-follet s'ha trobat installat dins les rengleres del partit que representa — o s'ho pensa — el seny, la mesura i la grisor burgesa; això dóna lloc als contrastos més còmics. Car, posat a fer de conservador, ho fa d'una manera tan *sui generis*, que l'èxit sorprèn la mateixa empresa. Figureu-vos un clown fent de senador romà en un drama històric, o Charlot parlant en un míting de la Lliga; o bé un *chansonnier* de Perpinyà escrivint a *La Veu*, de bracet del senyor Duran i Ventosa. La cosa resulta xocant, bufonesca, irresistible, xiroia. Unes calces d'arlequí, sortint per sota de la levita del senyor Esteve!

I si en voleu de més bones, aquí va una anècdota rigorosament històrica. Treballant, en temps de la gestació de l'Estatut, per una agència de diaris castellans, un dia va escriure que «l'Estatut seria votat, a Catalunya, pel 120 per 100 del cens total». Frase que fou molt celebrada pel seu humorisme de bona llei, però sense cap rendiment d'eficàcia.

La seva darrera producció és un assaig sobre Manuel Azaña, obreta en curs de publicació a les pàgines de *La Veu de Catalunya*, i, àdhuc, a la primera pàgina. Duu com a subtítol *Un assaig de crítica política*, ben pretensiós, per cert. Sinó que a primera vista hom s'adona que allò de «crítica» no va pel camí del «crític» sinó del «criticaire».

Obra d'un esperit obligat a la banalitat per la manca de convicció amb què ha de descabdellar-se, tota ella, de cap a peus, està inspirada en un franc criteri derrotista. «El senyor Azaña — diu ell — està en franca decadència, *es desinfla*.» Raons? Cap raó; l'articulista no n'explica cap símptoma; es veu ben clar que, més que explicar «el desinflament» del senyor Azaña, voldria provocar-lo, si la seva ploma tingués prou força. Però tampoc creiem que ell sigui tan petulant; només, en realitat, tracta de passar l'estona i de guanyar un dia, per allò de «qui dia guanya, any empeny».

Ara que, certament, aquesta posició derrotista ens ha sorprès un xic. Era la de la Lliga en temps que el senyor Ventosa encara tenia a casa seva la casaca de ministre desada entre bo'es de naftalina, esperant posar-se-la a la primera avinentesa i, entretant, peregrí de jeremiades, deambulant per les poblacions espanyoles en croada antirepublicana i anti-estatutista. Però avui que és quasi segur que l'ex-ministre regionalista n'ha fet fer draps de cuina, després d'haver-la ensenyada al senyor Companys, que en volia veure una de ben a la vora, no ens expliquem com el brillant assagista no ha seguit la virada.

L'advertim, perquè podria ésser que no anés ben informat i li sortís el tret per la culata. A la Lliga són així. Els partits oportunistes cuiten a llençar per la borda tots i es compromet i, més greu, compromet d'altres persones. Que s'hi miri ben mirat, perquè és ben veritat que val més caure en gràcia que ésser graciós.

Ja està ben segur l'eximi periodista que el mot d'ordre és de fer campanya contra la República? Ja sap ben cert que a la Lliga li agrairan que escrigui coses com les següents: «Que el senyor Azaña s'aguanta al poder, perquè no té substitut en el clos de la *côterie* imperant» (és a dir, entre els polítics de la República)? I que afegeixi que aquesta única esperança està «desinflat», «gastat» i que el «mite Azaña», com «qualsevol mite del país», encara que estigui en decadència, pot tirar uns quants anys «com Primo de Rivera»? Coses que, en suma, volen dir que la República només té un home i aquest està gastat i fa la viu-viu, a punt d'anar-se'n a passeig, ell i règim. «Com Primo de Rivera.» Vol dir que a la Lliga li exigeixen aquesta actitud, o bé s'equivoca? Recordi que el senyor Ventosa i Calvell, al cap d'una nodrida representació de la Lliga, va anar a rebre el senyor Azaña quan la seva darrera visita a Barcelona, contribuint amb un zel que fins i tot semblava excessiu a l'homenatge del poble de Catalunya al que ara resulta un vulgar mite desinflat.

I una equivocació seria fatal. Perquè, tenint gastada la paciència de tothom, gairebé no li queda més partit inèdit que els comunistes o els anarco-sindicalistes, i no sabem com s'ho faria el bon senyor per a entrar-hi.

No; més val que deixi tranquil el senyor Manuel Azaña; si hi ha per mig alguna frase despectiva, com conten per Madrid, val més que la dissimuli. Ell rai que no li ve de nou. Sobretot, perquè, faci el que faci, ell no trontollarà ni el govern ni la República, i podria molt ben ésser que, en comptes, perdés el favor dels oportunistes que ara l'aguanten i que no estan perquè un cridaner qualsevol els desfaci el joc.

Els Dijous — Blancs

Es una feina que molts l'hem feta, i l'hem feta de gust, la d'acompanyar algun periodista estranger arribat a la nostra ciutat amb intenció d'extreure'n uns quants articles, i informar-lo generosament. En temps de la dictadura, aquesta tasca d'acompanyar corresponsals estrangers ens apareixia com d'una gran importància, i efectivament en tenia. Calia de totes passades evitar que caiguessin en mans de persones afectes al règim i, naturalment, desafectes a les nostres coses.

L'Exposició de Montjuïc va ésser un gran esquer per atraure periodistes estrangers. La feinada que hi havia a fer-los veure tot el que s'amagava sota aquella esplendor embadocadora!

Després, els canvis polítics i els esdeveniments successius al 12 d'abril de 1931, junt amb els avantatges del canvi, ens han dut molts i molts descobridors d'aquest país. No cal dir com, sempre que ha estat al nostre abast, els hem ajudat a descobrir-lo.

El que primer els sobtava, era trobar-se amb una ciutat tan gran i, per bé que urbanitzada com tots sabem, moderna i àdhuc confortable. Després seguien totes les altres descobertes de rigor. Sovint, aquestes no eren les que ells es pensaven fer.

Després, l'interessant pels que haviem collaborat a cada nova descoberta de Barcelona, era llegir els reportatges de què era objecte la nostra ciutat. Moltíssimes vegades érem nosaltres els que fèiem descobertes, aleshores. Teniem motius de sobres per pensar seriosament en el planeig d'un assaig sobre la immortalitat dels tòpics. Sempre recordarem el cas d'un periodista francès que es trobà firmant un reportatge sobre els anarquistes de Barcelona que ell no havia pas escrit tal com es publicava. Però el director havia cregut que s'apartava massa de les idees admeses sobre el particular i els lectors el trobarien inversemblant, com escrit des de París i no pas des de Barcelona.

Perquè ara és aquest el tòpic que de més favor gaudeix entre els periodistes que vénen a visitar-nos. Una mica més assabentats que abans, ja no busquen entre nosaltres una Espanya de pandereta. No és aquest l'ingredient que més contribueix a donar el tan apreciat color local. Ara, el repòrter que s'estima, ha de procurar-se la manera de fer un carajillo *al bar* La Tranquilidad *(quan no està tancat), a la mateixa taula que uns quants conspicus de la F. A. I. Aquella fama, nascuda ja fa tants anys, sobre les bombes de Barcelona, es fa més sòlida que mai, amb perills de subsistir encara anys després d'haver aconseguit — si algun dia hi arribem — que desaparegui aquesta nafra pseudo-revolucionària i purament olla, que ara és la gran proveïdora dels nostres visitants d'enllà del Pirineu.*

Prou ens hem esforçat, moltes vegades, a fi de donar de la nostra ciutat, als nostres visitants i als que hagin de llegir el que aquests escriuen, una visió més completa i que ens faci quedar més bé. No hi ha res a fer. Tots vénen a veure'ns per observar de prop una cosa desapareguda de pertot i que segons a on no ha existit mai. Talment com si en algun recó de món es descobrissin supervivents d'espècies antediluvianes.

Hem acompanyat molts forasters als museus, a les biblioteques, als monuments arqueològics. Sobretot, hem insistit sobre l'obra de cultura que l'Ajuntament de Barcelona realitza; els hem atapeït el crani, els hem proporcionat dades, fotografies, tot el que vulgueu. No ha servit de res, ni servirà de res. Fins els dotats de major bona voluntat, els més capidors de la importància de les obres de cultura, sobretot quan no són d'alta cultura, sinó que van dirigides a la majoria, fan el seu article sobre els extremistes de Barcelona, els anarquistes que, per anar bé, s'han de reunir en tavernes del Barrio chino.

*No podem fer-hi res. Anys enrera, hom cercava a Barcelona l'*andalouse au sein bruni. *Aquest tòpic ja no interessa prou, ja ha fet el seu temps, ja ha passat. El que ara es porta, és l'anarquista.* — I.

MIRADOR INDISCRET

Evolució

En el Comitè pro-Liceu figura el president de la secció de música de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, el senyor Prieto. Es tracta d'un filharmònic d'aquells que han bastit la fama llegendària que el cinquè pis del Liceu té de rigorositat i de coneixements musicals. El senyor Prieto es distingí sempre per les seves crítiques i campanyes contra l'actuació de l'empresa.

Avui, l'home ha vist entre bastidors l'organització d'una temporada d'òpera. S'ha fet càrrec de les dificultats i dels contratemps. Tot això li ha encomanat un arrelat «ministerialisme» liceístic. L'altre dia, deia al director del teatre:

—Què diuen, senyor Mestres: que no *podem* cantar la *Carmen*?

Els delictes de la propietat

En la sala del Liceu es sentien dissabte les censures més vives contra els propietaris que deixaren buides llurs localitats. Foren titllats de monàrquics, d'antibarcelonins, etcètera. En un dels entreactes, pels passadissos corria un de tants infundis:

—Al Parallel estan tirant trets...

A un amic nostre, saturat de l'atmosfera de la sala, se li escapà gairebé involuntàriament:

—Deuen ésser els propietaris...

No s'hi val a exagerar

Això de la democràcia hi ha qui s'ho agafa pels cabells, i no està massa bé.

La nit de la inauguració del Liceu, a la platea i a les llotges s'hi veia gent ben vestida. Els vestits escotats, els fracs i els smokings abundaven, però eren més d'un els que vestien com si el Liceu fos el teatre Nou. Vàrem tenir ocasió de contemplar un galant minyó que seia al pati de butaques i portava americana de color, suèter, botins de color clar i a la butxaca de l'americana lluïa un llapis formidable; tot plegat ens féu l'efecte que era un delegat del Bloc Obrer i Camperol que hava entrat d'estranquis.

Paradoxes

Però els que componen el Comitè pro-Liceu anaven vestits amb la màxima distinció. En Fontbernat lluïa un frac impecable; en canvi el mestre Pahissa anava d'anar per l'Ateneu.

Un altre cas. El mestre Llongueres, que per menys de res es posa smoking, anava amb un vestit gris del tot improcedent, i al redactor musical de *La Vanguardia*, que quan assisteix a un banquet al Ritz s'abilla de pontifical, també li semblà que per la inauguració del Liceu amb un vestit de mitja gala n'hi havia prou.

El senglar de les festes

El d'En Fontbernat era dels escassos fracs de la inauguració del Liceu. Concurrents que coneixien la fama de senglar que té el diputat de l'Esquerra, s'admiraven d'aquella indumentària aristocràtica. Un amic l'interpellà:

—I doncs, Fontbernat?

—Ja podeu veure; vaig d'uniforme.

—...

—Uniforme de director de *coro*.

Els jubilats

En les butaques del pati del Liceu hi havia asseguts, costat per costat, el dibuixant Shum i el senyor Manuel Luengo. Això que un dia convergeixin en una funció de gala un anarquista ex-condemnat a mort i un ex-secretari de govern civil i ex-conservador de palaus reials, ningú no ens negarà que és un *tanto* que pot apuntar-se la República.

Apolitícisme

En una important camiseria, entra una senyora, la qual, un cop feta la compra, indica al dependent que la hi trametin a domicili.

—Amb molt gust — fa el dependent —. A nom de qui posem l'encàrrec?

—Lluhí i Vallescà.

—Dispensi, com diu?

—Lluhí i Vallescà.

La senyora mira el que escriu el dependent i intervé:

—No ho escriu bé. Ha de posar la *h* entre la *u* i la *i*. Que no llegeix el diari vostè?

—No, senyora; no m'agrada la política. Només llegeixo *El Mundo*.

Encara se'n ven

L'altre dia tinguérem necessitat d'adquirir uns metres de cinta i les nostres passes ens encaminaren a una botiga força cèntrica, encara que situada al casc antic de Barcelona, on ens tregueren una capsa en la qual n'hi havia per triar i per vendre.

Cridà la nostra atenció veure uns paquets de cinta amb la bandera monàrquica, i en fer la remarca corresponent, la venedora molt gentilment ens digué:

—Si veiés la quantitat que n'arribem a vendre!

Història retrospectiva

Es tracta del temps de la dictadura. Pujol i Font i el doctor Sever Perramon editaven una publicació clandestina que es titulava *Rebellió Catalana*, la qual, encara que apareixia amb peu d'impremta de París, era editada a Catalunya. Un dia En Perramon sollicità del doctor Aguadé un original per la revista; amatent, aquest li facilità un article atacant Cambó.

Aquest article, junt amb la resta de l'original, passà a la impremta amb la indicació de suprimir el que els semblés menys interesssant. Efectivament, el número pròxim aparegué sense l'article del doctor Aguadé.

Si ho haguessin sabut que havia d'arribar a alcalde de Barcelona!

Fantasies onomàstiques

La setmana passada remarcàvem la mort, segons els diaris francesos, de M. Mozo de La Escuadre. (Per cert que, l'endemà, rebíem d'un amic francès un d'aquests retalls amb la remarca «Pobre noi!»)

Això dels cognoms és una cosa molt difícil d'arreglar. Ara acabem de veure en una publicació francesa, la notícia de la mort de M. Martin Aguilar, que, pel que es pot deduir, no és altre que el novellista Martí Genís i Aguilar. I un amic ens ensenya un número del diari vienès *Neues Wiener Journal*, parlant de la detenció de l'escriptor Andreu Nin, el qual grafia *Andreunin*. Quin altre nom millor tractant-se d'un ex-secretari de Trotski? *Andreunin* — nom a mig camí entre Andrèiev i Lenin —: hi ha, en efecte, nom de sonoritat més russa?

Però no cal anar tan lluny. Són més els diaris espanyols que escriuen sempre *Ventura i Gassols*, que no pas els que estampen correctament el nom del conseller de Cultura.

Com el devien batejar?

El nostre amic J.-V. Foix sempre signa així els seus articles, és a dir, amb les inicials corresponents a Josep Vicents, que és com realment es diu, encara que això, degut a la seva explicada manera de signar, a penes ho sap ningú i és un secret que revelem.

Per aquesta ignorància, J.-V. Foix rep tot sovint cartes en les quals li atribueixen, a ull, qualsevol nom del santoral.

L'altre dia, però, un admirador comarcal de l'occitanista Foix va batre el rècord. Confongué el títol del seu darrer llibre amb les seves inicials. El sobre deia així: «Senyor don K. R. T. U. Foix. Redactor de *La Publicitat*. Barcelona.»

Incidents de la circulació

Dos pintors, Josep Mompou i Bosch-Roger, han fet servir la nostra redacció per pintar des d'ella la plaça de Catalunya. Però el senyor Jaume Vàchier va descobrir una altra aplicació al nostre balcó, i l'hi vàrem tenir algunes vegades, estudiant a vista d'ocell els problemes del tràfic, que al vespre són tan aguts en aquell tros de Barcelona. Amb aquest motiu, vàrem apendre tot de coses, referents a la circulació, que, com tothom sap, és la màxima preocupació de l'esmentat regidor, una vegada qualificat per nosaltres d'illuminat de la circulació.

S'ho ha pres tan a la valenta, que ens asseguren, que un dia se li presentà un íntim amic seu, al qual havia estat imposada una modesta multeta.

Tots els precs perquè l'hi fos perdonada s'estrellaren.

—Aquí no es perdona cap infracció — va dir En Vàchier —. Es una qüestió de principis. Aquesta multa te la pagaré jo, perquè no diguis; però consti que no se't perdona...

* * *

De totes maneres, ens han contat que un d'aquells dies que el senyor Vàchier no va en moto, sinó a peu i amb un xiulet al coll, li passsà pel costat un auto sense fer cas de cap senyal lluminós.

El que el conduïa prou veié un home vestit de paisà cridant, fent-li senyals i corrent darrera seu, però tardà una mica a fer-ne cas. A l'últim s'aturà i el senyor Vàchier s'hi acostà i es trobà que l'ocupant de l'auto era el banquer Josep Garí.

—Res — digué el regidor —, tiri avall; encara hi ha classes.

EL DE SOTA. — Biba el comunismo libertario!...

(c) Ministerio de Cultura 2006

MÚRCIA, EXPORTADORA D'HOMES (1)

El problema més greu, el de la infància

EL CIUTADÀ DE DEMÀ

Als catalans, que hem d'absorbir el contingent immigratori, ens interessa, potser més que vigilar l'adult, observar i atendre l'infant. Aquesta és una feina urgentíssima i, no cal insistir-hi, de vitalíssima importància. Cal prestar una gran atenció a la població infantil que ens arriba i, sobretot, què es fomenta en els nuclis d'immigrats.

L'immigradet d'avui és el ciutadà de demà, i aquesta constatació indiscutible estalvia

Mendicitat (Foto Barnapress)

tota mena d'arguments que poguéssim produir.

Hem explicat prou la trista situació material i moral en què viuen els immigrats, que sovint fugen d'una misèria per caure en una altra, perquè calgui ara entretenir-se en la demostració de com són de perjudicials per a l'infant — físicament i espiritualment — semblants condicions de vida.

L'analfabetisme, i coses encara pitjors, són els resultats d'unes condicions de vida inherents a una immigració incontrolada, que ni resol el problema vivíssim de les regions d'Espanya que ens trameten contingents migratoris, ni soluciona moltes vegades la situació dels immigrants, ni la podem veure amb indiferència, no ja solament des d'un punt de vista de catalans, sinó simplement per humanitat.

No és pas, doncs, per xovinisme que hem dut a terme aquesta enquesta, ni per adversió als naturals d'una determinada regió espanyola, la que proporciona el major contingent immigratori i que, per tant, figura amb xifres més elevades en els resums estadístics que hem exposat.

Molta gent creu que la paraula *murcio*, d'ús ben viu en alguns indrets d'Amèrica del Sud, és derivada del mot Múrcia. Cal sortir al pas d'aquest error. La paraula *murcio*, equivalent a trinxeraire i molt usada per Cervantes en la seva novella picaresca *Rinconete y Cortadillo*, és derivada de *murciélago*. Així ho fa constar l'Acadèmia Espanyola en el seu Diccionari, i aquesta etimologia deu ésser l'autèntica.

Aclarim això perquè no se'ns titlli d'antimurcianisme sistemàtic, com algú ha fet, sense veure, o voler veure, que exposant objectivament els problemes de l'emigració, tant volem afavorir els immigrants com la població que els acull.

Aquest abast de la nostra enquesta, però, quedarà precisat la setmana que ve, en donar-la per closa damunt d'aquestes pàgines.

PERTOT, A IDÈNTIQUES CONDICIONS, IDÈNTICS RESULTATS

Qualsevol persona, utilitzant únicament el més senzill raciocini, partint de les premisses establertes del miseriós estat dels nuclis emigratoris, que ací són immigratoris, arribarà a parar a aquesta conclusió: encara que, des dels punts de vista antropològic i anímic, l'immigrat fos l'ésser més perfecte de la creació, les condicions en què ha de viure tenen d'ésser les més perjudicials per a la salut moral i material, i pel sol fet d'aquestes condicions de vida, es veu enormement afavorida la més alarmant de totes les delinqüències, la delinqüència infantil.

A tot arreu, idèntiques condicions donen idèntics resultats. Com exemple, només caldria retreure els immigrants italians als Estats Units, de la massa dels quals surten els *gangsters*. Però mentre l'italià s'assimila al medi, el murciano-almerià és refractari a l'assimilació. A més a més dels que retornen de llargues estades al Midi sense saber un borrall de francès, n'he conegut un que, després de passar cinc anys als Estats Units, no sabia sinó vuit o deu paraules angleses. Havia treballat sempre amb peons espanyols, sota les ordres d'un espanyol que els tenia tots contractats.

Però aquesta resistència a l'assimilació, tan viva en l'adult, no existeix en l'infant, i menys encara en l'infant que, abandonat del tot o a mitges, entra aviat en contacte amb la xurma barcelonina.

Aquest, el de l'abandonament, és el fet que constitueix la medulla de la qüestió. Més endavant en parlarem. Avancem ara que bona part dels expedients instruïts per la massa oblidada entitat que té el nom de Tribunal Tutelar de Menors, ho són per mendicitat i abandonament.

Referint-nos a la mendicitat, el lector haurà sentit parlar d'agències que cada matí lloguen brivalls als vagabunds d'ambdós sexes, a preus dictats per la inexorable llei de l'oferta i la demanda, i també per l'estat de decandiment del llogat. Un escrofulós rematat, dues pessetes; si està una mica més *apañao*, sis rals o una pesseta. Així mateix, influeixen en la cotització factors com el fred i la pluja, o les festes: Nadal, Cap d'Any, etcètera.

LA INFÀNCIA ABANDONADA

El nombre de menors de Barcelona que l'esmentat Tribunal ha de recollir per abandonament, encara és inferior al dels que cal recollir per perill de corrupció. La causa n'és la promiscuïtat, familiar o no, ja alludida per nosaltres en un article anterior, i els delictes a ella inherents, punt sobre el qual ens repugna insistir.

A fi que el lector pugui orientar-se, citarem algunes xifres. Durant l'any 1927, el Tribunal acollí, per perill de corrupció, 88 menors, i, per abandonament, 35. En 1930, per perill de corrupció o corrupció consumada, 149, i, per abandonament, 75. L'any 1931, 154 per la primera causa i 84 per la segona. I l'any que acaba de morir bat tots els rècords: en poc més d'un semestre, el Tribunal ha hagut de protegir (no de jutjar) 138 nois i 152 noies.

L'abandonament és el primer graó de gairebé tota la delinqüència infantil.

Barcelona no és l'única ciutat del món — però sí una de les poques d'Espanya — on el menor pot arribar a viure sense treballar i sense caure massa en delicte. Les casernes, els vaixells, algunes entitats benèfiques, la mendicitat, etc., poden mantenir un noi que, només disposant d'un ral, no ha de dormir al ras, sinó que pot allitar-se en un local més o menys inconfortable (segons l'avesament).

De menors d'aquesta mena, pel districte V i pel port — llur Meca — de tant en tant se'n fan ràzies. El fruit són sempre — principalment a l'estiu — quaranta o cinquanta nois de vuit a quinze anys, experimentats en el dilatat i complex món de la cràpula.

Moralment i exteriorment, des de la grenya que els surt per sota de la gorra fins al dit gros que guaita pel forat de l'espardenya, aquests nois són una narració de fulletó. He parlat amb alguns d'ells, i, si no hagués sabut que eren analfabets, hauria cregut que em servien una història llegida i no pas viscuda. Si un contista volgués aprofitar el tema, que vagi al Tribunal de Menors i qualsevol noi d'aquells ja li donarà el conte fet només deixant-lo explicar.

* * *

En una sala d'espera del Tribunal hi havia uns nens. A un d'ells, bru de pell i ros de cabell, d'uns deu anys d'edat, li pregunto:

—*¿Qué tal, muchacho? Y pues, ¿cómo estás aquí?*

El nen, amb la mateixa cara i la mateixa naturalitat que si expliqués què li van dur els Reis, respon, somrient:

—*Porque he robado.*

Digueu-me si és gaire fàcil que se us esborri una impressió així i si us podeu estar de reflexionar-hi més d'una vegada.

Amb tot, s'erraria qui cregués que el robatori i el furt són els delictes més importants entre aqueixos menors. El robatori no és altra cosa que la segona etapa, indefectible, de l'abandonament. Tots aqueixos minyons abandonats el realitzen com un acte natural i normal. Sempre hi estan a punt; si no ho han fet avui, poden fer-ho demà, al cap d'unes hores, al cap de cinc minuts de veure's novament al carrer.

Aqueixos menors, que a la millor als vuit anys ja comencen a apoderar-se del que no és seu, van creixent en anys i en vicis. Allò que el Codi penal defineix com a faltes, es converteix en delictes, aviat agreujats. Aquest procés és fatal. No és cap revelació, per

L'immigradet d'avui, ciutadà de demà (Foto Barnapress)

exemple, que han estat agafats pistolers de setze i de disset anys, que, en lloc d'ésser duts a la Model, han anat a parar al Tribunal de Menors. En les estadístiques d'aquest es pot comprovar la progressió ascendent de faltes i delictes a partir dels deu anys, de tal manera que els casos de setze anys fan més que duplicar els de vuit.

Més tard, el delinqüent ja s'escapa de l'acció del Tribunal Tutelar per caure sota la dels tribunals ordinaris.

* * *

En els nostres nuclis immigrats es pot observar que la mare es preocupa més dels fills que no pas el pare. Aquest, endut pel seu tarannà, abandona la família per reemigrar a un altre lloc, perquè la dona envelleix o per qualsevol altre motiu. Ja hem parlat de la mena de matrimoni a prova que pot trobar-se en aquests llocs.

Noi ingressat al Tribunal Tutelar

Les estadístiques — globals de Barcelona — diuen que són molts més els menors delinqüents que no viuen en família; foren 318 els que passaren pel Tribunal l'any 1931, mentre que 178 vivien en família pròpia o aliena. Ara que, d'aquestes famílies, moltes d'elles poden conceptuar-se com immorals. En 1930, aquestes sumaven 483, i només 18 les morals. En 1928 les xifres respectives foren 523 i 19.

I això és l'esgarrifós. No solament produeix delinqüència l'abandonament, sinó també l'estat familiar.

Hi ha moltes famílies que exploten llurs fills ja abans de néixer, al contrari d'aquella institució de dret romà que el protegia ja abans de sortir del claustre matern. Podem citar el cas d'una dona dedicada a fer feines per les cases — activitat de la majoria d'immigrades murciano-almerianes que treballen —, que sollicitava subsidis per atendre el naixement del fill. Qui podia negar-s'hi? El nen moria, la mare demanava diners per enterrar-lo, i això es repetia tan sovint com la naturalesa ho permet en aquell matrimoni d'una dona de fer feines i d'un home que anava a buscar cargols quan plovia. Algú s'alarmà, sospitant el pitjor, i amenaçà amb una denúncia: es comprovà que els nou-nats morien, per manca de cura i deficient alimentació.

MÉS NOIS QUE NOIES

Crida fortament l'atenció la gran desproporció entre nens i nenes que van a parar al Tribunal Tutelar. Durant l'any 1931, per delictes i faltes foren expedientats 462 nens, i només 59 nenes.

Cal fer constar que les dones procedents dels nuclis immigratoris, encara que són en general més voluntarioses que els homes, tenen un camp d'acció més limitat. Degut a la manca de preparació i d'educació, els són vedades moltes activitats, de les confessables i de les altres. Es raríssim el nombre de prostitutes, i molt menys en situació legal, procedents de la immigració murciano-almeriana.

PROPORCIONS

El Tribunal de Menors barceloní fou creat per a la nostra ciutat i la seva província. Doncs bé, sense comptar els que aquesta institució ha de tutelar com a barcelonins i són fills de forasters, els nombre dels no naturals de la circumscripció barcelonina que hi van a parar és més del triple dels que li pertoquen a dreta llei. Quasi és un Tribunal per a tot el Llevant peninsular i Aragó.

Concretant-nos al que momentàniament ens interessa, traslladarem al paper el que ens ha dit un dirigent de l'esmentada institució.

Com a mínimum, de cada quatre nens enfrontats amb el Tribunal, dos són murciano-almerians o descendents d'ells. Això sense comptar els menors dels quals s'ignora la procedència exacta, però que no són ni barcelonins ni tan sols catalans. L'any 1930, el Tribunal n'acollí 478 d'aquesta naturalesa, contra 246 de Barcelona i 81 de la província.

Després de Múrcia i Almeria, vénen altres províncies veïnes nostres. L'any passat, 35 províncies espanyoles hi tingueren un representant o altre.

Un dia, a la sortida del Tribunal Tutelar — on aquella tarda s'examinava un cas de violació i incest —, s'esperaven tres nens. El nostre acompanyant ens digué:

—Fins ara heu vist teoria: números i estadística; ara veureu pràctica.

I, dirigint-se a un dels nens:

—*¿Dónde naciste, guapo?*—li preguntà.

La prova anava a fer-lo quedar malament. El preguntat era de la Barceloneta i es pensava que els seus pares també. El segon era nascut a Barcelona d'immigrats murcians. El tercer era de Cartagena.

REGATEJAR, NI PENSAR-HO

Com el de l'hospitalització, aquest problema de la infància té també un aspecte econòmic. Cada nen protegit pel Tribunal ve a costar de 3'50 a 4 pessetes d'àries. El Tribunal, entre internats en establiments regeneradors i vigilats, en té un miler.

Però sobre aquest punt no es pot ni arribar a pronunciar la paraula estalvi. Barcelona pot despendre mal que siguin deu vegades més, si fent-ho minva l'índex criminològic de l'immigrat i les ànsies redemptores del metec que — ho hem vist aquests darrers dies — vol fer triomfar el seu ideal amb una bomba en una mà i una pistola en l'altra.

El que vulgui conèixer el fogar de les futures actuacions anàrquiques, no té més que arribar-se al Tribunal de Menors, on no li diran noms de ningú — la seva funció així ho aconsella —, però li ensenyaran xifres eloqüents.

Es doncs en interès dels mateixos immigrats, un interès que afecta diverses regions d'Espanya, que cal posar remei a l'estat de coses que provoca una emigració irracional, de la qual n'heuen pocs beneficis els mateixos immigrats i les poblacions que els acullen.

CARLES SENTIS

(*Acabarà*)

(1) Vegi's MIRADOR, números 195 a 198, 201, 204 i 205.

L'APERITIV

Kay Francis. — L'altre dia, vaig llegir un fulminant article de Léon Daudet contra el cinema americà i contra tots els films sonors. L'article és vivíssim, té aquell color i aquella unglada imponderables d'un dels periodistes més densos i més brillants que hi ha avui dia al món. Jo no participo de l'ideari de Daudet ni cosa que s'hi assembli. La seva brutalitat i el seu dogmatisme i totes les seves rutilants intransigències no m'han convençut mai, però la seva manera de dir les coses, el seu punt de mira sobre qüestions estètiques o qüestions culinàries, i la manera que ell té de fer viure el seu nom i les seves preferències, em semblen de la millor qualitat. En l'article al qual em refereixo, Daudet exposa la tragèdia de la resplendor fugaç de les grans *stars* de Hollywood; tot el parasitisme, tot el *bluff* i tota l'onada corrosiva que es creen al costat d'aquestes xicotes famoses, i com és d'efímera llur glòria i llur eficàcia sensual.

Es evident que les grans *vedettes* que admiren tots els públics del món, i que mecànicament apareixen en una mateixa nit a prodigar la gràcia i la bogeria en infinites pantalles, tenen la terrible tara de passar de moda, de fracassar i de fondre's molt més de pressa que cap altra mena d'artistes teatrals. Les *vedettes* del cinema, en llur positiva intensitat, duren, màximum, un parell d'anys. Llevat de les que per damunt de tot són artistes de teatre i artistes perfectes — jo posaria entre aquestes Greta Garbo per damunt de totes —, les *vedettes* que depenen d'un director i merament de llur gràcia personal endegada i posada a rèdit per un bon director, són exactament igual que el perfum de moda, o que el color de moda o l'extravagància de moda. Cada any, podríem dir cada mes, té un nom d'artista de cinema que es cotitza més que els altres. La gent aficionada a les coses banals i supèrflues podria catalogar els anys amb el nom d'una artista americana, o d'una artista qualsevol llençada pel capital americà. No sabem per què, però Marlene Dietrich, per exemple, que fa dues temporades semblava que se'n duia la més alta cotització d'addictes, actualment ja no és «aquella» *vedette*. La repetició d'unes gràcies que en el moment de produir-se eren imprevistes i noves, ha fet que les gràcies perdessin va'or; ja no hi ha el picant ni l'interès d'aleshores. En totes les meravelles actuals de Marlene hi ha com un vel de decadència. Abans d'ella, amb poquíssim temps, hem vist com el cinema anava imposant i anava destruint cames perfectes, somriures admirables, galtes d'un altre món. Joan Crawford, els ulls especialment de Joan Crawford i els seus turmells afinadíssims, eren el fulminant de la sensualitat universal de tants matrimonis pacífics, de tants tendres noiets i de tants desabusats de totes les latituds. Joan Crawford és igual bonica que abans, els seus ulls s'obren encara amb aquella grandiositat bovina i aquella magnificència astral, però aquests ulls tampoc són el que eren, els directors i els empresaris l'explotaran encara, intentaran treure'n tot el rendiment, però Joan Crawford ha perdut el seu imperi.

La temporada passada ens havia ofert una altra figura de qualitat excelsa: Sylvia Sidney. Sylvia Sidney era actualíssima, deliciosament confusionària; un rostre orient-occident, completament d'acord amb la sensibilitat més *à la page*. Sylvia Sidney era misteriosa i hermètica, insinuant i tendra com poques dones s'hagin vist a la pantalla, la seva bellesa irregular oferia totes les suggestions. Però avui dia els gustadors d'alcohol efímer han descobert una altra *vedette*: Kay Francis. Kay Francis és potser la dona més del dia, la *star* més sincronitzada amb l'hivern de 1933. Kay Francis és el contrari de Sylvia, hi ha en ella una reacció contra els *cocktails* i el confusionisme, és una dona que fa pensar terriblement en el segle XIX. Jo m'atreviria a dir que fa pensar en Madame Bovary i en la pintura impressionista. Es una dona alta, madurada en el seu punt just, d'una elegància mate, d'una procacitat amb sordina; Kay Francis fa una olor desesperada de burgesia, de registre civil i de registre de la propietat. Potser per això, per una reacció naturalíssima, Kay Francis és avui la dona més actual dintre el cinema, perquè representa l'antiexotisme, l'anticonfusionisme. En els pocs films que he vist d'ella, últimament *Diplomàcia femenina*, Kay Francis s'ha ofert als meus ulls, i als de molts gustadors que se n'han adonat i l'admiren com jo, com una mena de repòs. Potser és exagerat dir com un *ritorno all'antico*, però jo em penso que tot el seu picant i la seva gràcia van per aquest camí.

Probablement Kay Francis — no és una actriu de debò com Greta Garbo — tindrà un imperi curtíssim. Ara tot just comença, però d'aquí uns mesos és molt possible que un altre nom i una feminitat absolutament contrària marquin la ruta del seu fracàs.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

TOTS ELS DIES
Bacallà Costa Brava
i
Garrafa Xacolí
Plaça F. Macià, 3 (abans Real)
Rbla. del Mig, 19 - Tel. 22503

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ▣ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

LLIURA: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensems al client la fotografia necessària.

RESERVA: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

ORGANITZA **també**: Viatges individuals a **preu fet**, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

VIATGES DE NOCES a Roma utilitzant els bitllets reduïts del **70 %** que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

(c) Ministerio de Cultura 2006

HEM LIQUIDAT UNA FIGURA

Josep Samitier

Fa uns quants dies que, a l'hora de sopar, vàrem trobar Josep Samitier al restaurant Euzkadi. Estava amb Ricard Zamora, altres asos esportius d'una categoria més modesta i uns quants amics. Feia pocs dies que els directius del F. C. Barcelona havien decretat el famós acomiadament dels deu jugadors.

—Ja ho veus, quina sortida m'han fet — ens digué Samitier —. Això ha estat el premi a tota la meva vida de futbolisme catalanista.

Ho deia sense ironia. Samitier, mig per convicció i mig per la força de les circumstàncies, ha estat alguna cosa més que un jugador excepcional. Durant els anys de la dictadura, quan fèiem política amb les sardanes, amb les traduccions de la Fundació Bernat Metge, amb el teatre, amb la pintura i amb el futbol, Samitier va ésser l'home que des d'un punt de vista popular va resumir als ulls d'Espanya tota una inquietud patriòtica que s'agitava i densificava sota la bota del general Barrera. Els que, de sempre o temporalment, heu estat aficionats al futbol, recordareu sens dubte aquelles heroiques sortides del F. C. Barcelona per terres del Nord, de Castella o d'Andalusia. Els jugadors blau-grana eren aleshores els destinats a recollir d'una manera directa tot l'odi i l'antipatia a Catalunya. Samitier, en la seva qualitat d'atleta genial, concentrava sobre la seva persona les ires i les patacades dels germans d'Ibèria. Venien, després, aquelles arribades apoteòsiques que ara ha ressuscitat la política republicana; els esportius, com ara els parlamentaris, també s'adreçaven a la multitud des dels balcons oficials de la Plaça de Sant Jaume i no parlaven pas gaire pitjor que els oradors actuals.

S'ha dit i s'ha repetit tant que el futbol fou durant aquells anys la vàlvula per on s'escapava, potser inconscientment, l'excitació patriòtica del país, que potser no val la pena d'insistir-hi. De totes maneres, seria injust no recordar-ho ara, precisament, quan els directius del F. C. Barcelona han decidit, per motius que no discutirem, prescindir dels serveis d'aquest home positivament ilustre que és Josep Samitier.

* * *

La nostra antiga condició de repòrters esportius — fou en aquest ram que començàrem a fer periodisme — ens donaria un cert dret a comentar amb un to d'especialista el cas Samitier. Avui, però, ens tempten altres aspectes més literaris i potser, també, més humans. Per damunt de la qüestió merament professional, el fet de l'acomiadament de Samitier i el seu trasllat a Madrid ofereix un interès social, ciutadà, que ja no té res a veure amb el futbol en particular ni l'esport en general. El fet és que la ciutat de Barcelona acaba de liquidar, per pròpia voluntat, una de les seves figures més típiques, més característiques. Jo no sé si Samitier donava al camp de joc tot el rendiment que podia exigir-se-li; el que puc assegurar és que aquest xicot era una mena de monument vivent de la glòria del F. C. Barcelona. Era un artista, en l'accepció més pura de la paraula, i tenia tota la gràcia i tots els defectes que cria el sol benèvol del nostre país.

Samitier, per una banda, i Zamora, per l'altra, van crear un estil, una escola personalíssima de bon futbol, una escola on de vegades es sacrificava a l'art i a la fantasia la sòlida i gris eficàcia. No hi ha cap necessitat de posar-se líric per dir que aquests dos jugadors inventaren de cap a peus una *manera* mediterrània de jugar al futbol.

Jo no sé si gaires persones han tingut a Catalunya una popularitat més gran que la que ha gaudit Josep Samitier. Si volguéssim entrar en el terreny relliscós de les comparances, hauríem de fer sortir uns noms tan ilustres que als ulls d'algú potser grataríem la irreverència. Es igual. Es pot escriure, però, sense por al ridícul, que amb Samitier és un tros viu de la Barcelona actual que desapareix. Potser d'aquí uns quants anys el nom d'aquest xicot s'haurà esborrat de la memòria de tothom; però, ara com ara, Samitier, ficat dintre el colorit canviant de la ciutat, representava alguna cosa.

Samitier, a més a més, era un home de carrer. I qui diu un home de carrer, diu un home de local tancat. El vèieu les nits d'estrena, a les exposicions, en els llocs on els periodistes solen dir que s'hi ha reunit el tot Barcelona. Es relacionava amb literats, artistes, senyors de l'aristocràcia, i tenia un cert punt a fer una vida social brillant. El seu nom era citat en els cuplets de les revistes, se li feien allusions en les comèdies d'actualitat. Es temia que d'un moment a l'altre faria cinema o posaria un bar. Un dia, un autor va inspirar-se en la seva figura d'ídol popular per escriure una obra en tres actes...

Era, en fi, una *vedette* barcelonina. Potser la més gran *vedette* que hem tingut aquests darrers anys. I ara, quan la seva glòria havia arribat a aquell punt dolç de *faisandée* que la feia més saborosa, se'ns en va — més ben dit: l'han fet marxar — a Madrid, a liquidar a sota preu la seva fama.

Tant serà, però, que es posi una samarreta blanca, groga o blava. Ens fa l'efecte que els colors blau-grana els porta pintats damunt la pell.

JOSEP MARIA PLANES

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

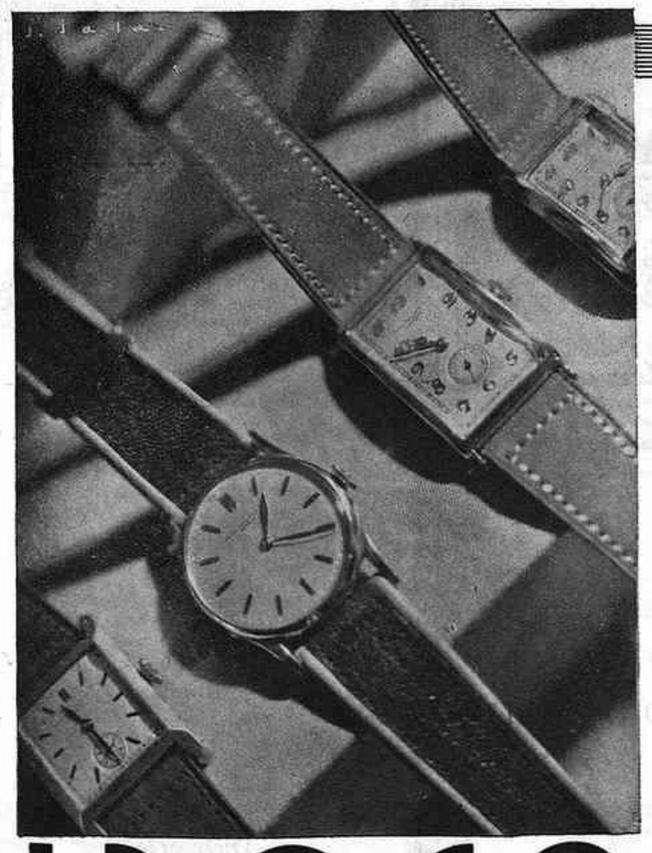

Una esfera neta i clara que comuniqui optimisme a qui la consulti, una maquinària perfecta que mai li faci traïció, una estructura sòbria i elegant que completi el «chic» de l'home modern.

J. ROCA
Rbla. del Centre, 33 - P. Bacardí, 2

Mirant a fora

Aventures d'un autor

En francès ha sortit un dels ja incomptables llibres sobre Mussolini. L'autor n'és Antonio Aniante, feixista, amb una brillant fulla de serveis, segons sembla. Però un dia va resultar que era un feixista heterodox, ja que no volia acceptar un dels principis del feixisme: l'hostilitat armada, i això l'hauria fet indesitjable a Itàlia.

Com la majoria d'emigrats polítics italians, Aniante es fixà a París, on ha acabat dirigint una galeria d'exposicions d'art i escrivint aquest Mussolini *que li ha publicat l'editor Bernard Grasset, però que no sembla haver obtingut, per ara, un gran èxit de crítica.*

Així i tot, la censura italiana ha vetllat i, tot just aparegut el llibre d'Aniante a París, era impedida l'entrada a Itàlia de tots els llibres, sense excepció, de l'editor esmentat, i això que en el seu catàleg hi ha dues obres d'un feixista militant, Curzio Malaparte: Technique du coup d'Etat *i* Le bonhomme Lénine.

Però el que és curiós de remarcar, no és solament això, ni els atacs de Marinetti a Aniante, sinó que un jove pintor feixista, Filipo de Pisis, tenia una exposició oberta a La Jeune Europe, *de la galeria de la qual Aniante és director.*

El pintor, no podent contenir la seva indignació després de la lectura del llibre d'Aniante, es presentà a l'exposició, despenjà tots els quadros, els ficà en dos taxis i se n'anà.

Una nova religió

El corresponsal a Nova York del News Chronicle, *de Londres, comprava l'altre dia un diari pel carrer, i el venedor li va dir:*

—Aviat, això anirà millor.

Convidat a explicar els motius de la seva esperança, va precisar:

—Ara seran escombrats aquests polítics de Washington. Tothom en parla a Wall Street. Ara seran els savis els que governaran el país, la tecnocràcia, que en diuen.

Mentrestant un client va comprar uns quants números d'una revista que contenia un article d'un significat tecnòcrata.

—Ja ho veieu — prosseguí el venedor —. La gent de Wall Street no paren de comprar diaris que tractin d'aquesta mena de nova religió.

En efecte, els diaris van plens d'articles i de cartes exposant i discutint el pla tecnocràtic, els editors publiquen llibres sobre això, i fins s'assegura que l'interès envers la tecnocràcia ha fet minvar l'afició al bridge, que ja és dir.

The Herald Tribune, *diari governamental, prou combat els tecnòcrates i es plany que tanta gent es deixi arrossegar per «aquesta nova religió que s'escampa pel país», ja que l'atractiu de la teoria que fa tants adeptes resideix en una «promesa mística d'una nova vida econòmica, d'un regne de Déu revelat per la ciència».*

El fet és que la tecnocràcia fa adeptes, i el corresponsal del News Chronicle *s'ha quedat parat de veure un fenomen tan rar com és una teoria econòmica apoderant-se gairebé en una nit de la imaginació dels ianquis i produint una mena de fervor evangèlic en el cor dels convertits.*

Vocació

*Tothom sap que un dels millors paquebots francesos, l'*Atlantique, *ha estat víctima del foc, que sembla tan perseguidor dels vaixells francesos que s'ha parlat amb una certa insistència d'un pla de sabotatge geganti perfidiosament dut a terme.*

*Doncs bé, el 22 de desembre darrer, un habitant de Lille es dirigia, per escrit, a la companyia propietària de l'*Atlantique, *demanant una plaça de grumet a bord de qualsevol dels seus vaixells. Rebé la contesta que, de moment, hom no podia satisfer els seus desigs.*

*El dia de Reis mateix, ja incendiat l'*Atlantique, *el mateix xicot de Lille escrivia a la mateixa companyia:*

«He vist que heu perdut un grumet, mort a bord del vostre més bell paquebot. De nou us demano si em podeu pendre de grumet en un dels vostres vaixells.»

Hi ha vocacions que res no pot desviar.

La història pot repetir-se

Dunikowski, el cèlebre alquimista que deia poder obtenir or per la transmutació dels metalls i que va acabar a la presó, en sortirà aviat, gràcies a la reducció de pena que la seva bona conducta li ha fet obtenir.

Hom diu que, en espera de la seva llibertat, ja hi ha financers que han dreçat una tenda a la porta de la Santé, d'altres a la porta de casa de la seva dona. Tots aquests comanditaris del fabricant d'or, però, li fan les mateixes proposicions: xec després de l'èxit de les experiències.

Però com que Dunikowski i la seva família hauran de viure durant la prossecució de les experiències, i aquestes bé exigiran alguna despesa, sempre serà la repetició de la mateixa història.

Batalla pòstuma

Un diari de París ha exhumat recentment una carta d'Anatole France en la qual aquest parlava del retrat que li féu, dotze anys enrera, el famós Van Dongen.

«L'artista — deia la carta —, sabent que M. France ha estat pingüi abans d'home, ha triat per pintar-lo el moment en què ja no és pingüi i encara no és home. Es això el que ha expressat admirablement en la seva obra.»

Després, un periodista va trobar el pintor fumant la seva pipa i va preguntar-li:

—Què en penseu de la carta d'Anatole France?

—I ara! Encara escriu?

—Vull dir la publicada per Paris-Midi...

—No llegeixo els diaris. Què deia?

El periodista li ho explica i el pintor fa, per tot comentari:

—I us sembla que seguirà escrivint?

L'ETERN VESPER

La situació als Balcans

Un dia que sembla molt llunyà, però que en realitat, des del punt de vista cronològic, és molt a prop nostre, Bismarck, anomenat el canceller de ferro, afirmava que no hauria sacrificat un sol soldat de Pomerània per tots els Balcans plegats, volent amb això llevar tota importància als països d'aquella zona europea.

Si el príncep-canceller hagués viscut encara, en el vell castell on passà els darrers dies de la seva vida, molestat per l'actitud hostil presa envers ell — «creador de la gran Germània» — pel jove emperador Guillem II, hauria hagut de constatar com n'era d'errònia la valorització que havia fet dels països balcànics. Els «caps de fusta» potser no es limiten a fer avalots, sinó que produeixen mals molt greus. L'atemptat de Serajevo, conseqüència de la sobtada, audaç i inoportuna anexió a Austria de la Bòsnia-Herzegovina, no causà tan solament la mort del príncep hereu del tron de Sant Esteve — els sentiments bellicosos del qual, d'altra banda, no eren cap misteri per ningú — i de la seva infeliç consort; sinó que tingué conseqüències força més tràgiques, perquè féu esclatar l'incident entre Viena i Belgrado que havia de dur a la gran guerra.

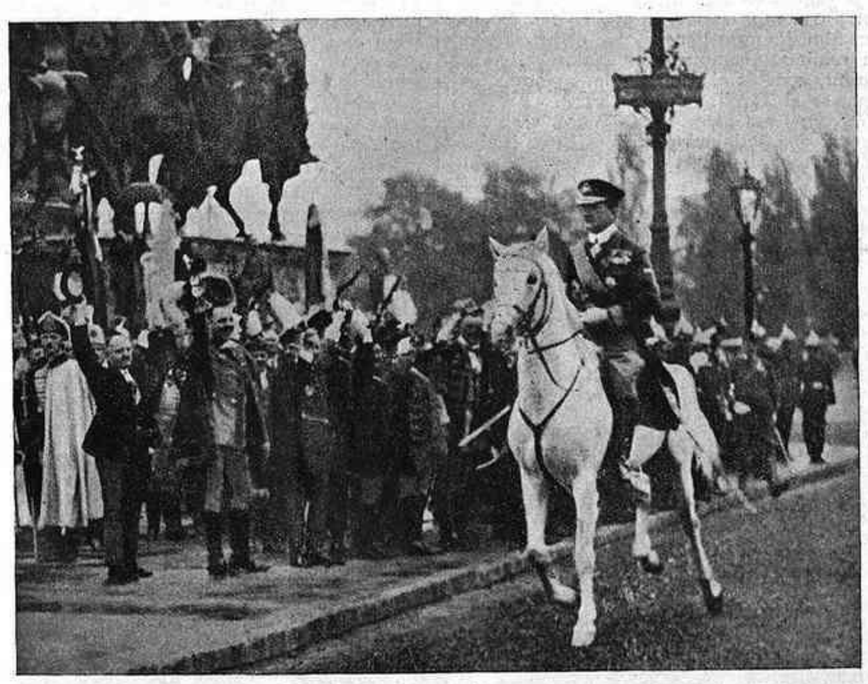

El regent d'Hongria, almirall Horthy

Es veritat que Léon Daudet ens asssegurava, en el seu refugi de Brusselles, que té les proves que l'atemptat havia estat ordit per agents alemanys i per voluntat del govern de Berlín, amb el fi de crear aquell *casus belli* que consentiria al kàiser de dinar a París a mitjans d'agost del 1914. Léon Daudet, que quan no fa el monàrquic és un gran escriptor i un *causeur* de primer rengle, potser hi veu just.

Sigui el que sigui, el que queda històricament afermat és que l'espurna que havia de provocar l'incendi sortí d'aquells Balcans que Bismarck no sabé considerar en llur efectiva importància, la qual, per bé que limitada, fa el seu pes en el camp polític.

Per això és comprensible com, acabada la guerra, reconstituït el mapa d'Europa sobre noves i més justes bases, els esdeveniments que es desenrotllen en els Balcans siguin avui objecte d'especial atenció per part de les cancelleries.

* * *

De totes maneres, hi ha països que no es limiten a observar el que passa en els cinc estats balcànics, sinó que hi descabdellen una malèfica influència, tendent a mantenir-hi odis i gelosies recíproques, a conservar els instints bellicosos i a pensar, per conseqüent, més en les obres de guerra que en les de pau. Hi ha veritats que no es revelen sense angoixa, però cal dir que els governs que més intriguen en aquella zona perillosa, són el d'Alemanya i el d'Itàlia, avui tan estretament units com quan Crispi manava a Roma i Bismarck a Berlín. El punt feble en què s'apuntalen les intrigues dels emissaris d'aquests dos governs, és el mateix que té en contínua alarma el govern de Varsòvia: la rectificació de les fronteres, que hauria de seguir la revisió dels tractats de pau. Aquests tractats, llevat de petits errors, han tingut en compte, en la delimitació dels territoris, les regions etnogràfiques, històriques i tradicionals, sense preocupar-se ni dels èxodes de població, ni dels petits interessos.

Si els Balcans haguessin estat deixats lliures d'obrar segons llur voluntat, qualsevulla motiu de dissentiment ja hauria estat pacíficament eliminat. Recordem que el vell i hàbil Venizelos havia ideat una Confederació Balcànica, que hauria hagut de constituir-se com una mena de primer pas cap a la Confederació Europea, somni de Briand. La iniciativa fou esforçadament defensada per molts pacifistes i calorosament ajudada pel Quai d'Orsay, que també als Balcans desplega una acció altament pacifista.

Els caps dels governs de les cinc nacions es reuniren a Atenes. Les negociacions havien arribat ja a un acord satisfactori en qüestió de les fronteres, quan el cap del govern búlgar — que algunes hores abans havia rebut instruccions del rei Boris, lligat amb la cort d'Itàlia — declarà que no podia acceptar cap pacte d'aliança sense haver-se procedit primer a la revisió dels tractats i a la rectificació de les fronteres, retornant a Bulgària, naturalment, «el que li havia estat pres». I així fracassà la iniciativa de Venizelos, per l'oposició del govern búlgar, d'acord amb l'italià.

* * *

Però el perill de debò per a la pau és concentrat en la zona que comprèn Hongria, Romania i Iugoeslàvia. Hongria no vol resignar-se a la seva disminució política i territorial. Els seus homes polítics, des de l'almirall Horthy al comte Appony, dediquen tots llurs esforços a un sol objectiu: la revisió dels tractats, revisió que voldria dir tant com reconstrucció de l'Hongria d'abans de la guerra. «Cap dolor més gran que recordar els temps feliços en la misèria», deia Dant, i per això és justificable l'estat d'ànim dels hongaresos, però llurs pretensions no es funden sobre cap element de justícia, i són per tant de caràcter purament hegemònic. Llur fortuna dels temps d'abans de la guerra era la infelicitat de molts altres pobles, que desitjaven la independència o la unió a les terres maternes de les quals havien estat separats violentament. La història fa el seu camí inexorable, i cal saber resignar-se a les seves justes voluntats.

Hongria sola no podria preocupar sinó molt relativament, però Mussolini ha reeixit a fer de Budapest el que ha fet de Tirana, és a dir, un perillós focus de bellicositat, d'on poden sortir espurnes que calin el foc catastròfic tan temut. Justament aquests dies els diaris demòcrates vienesos han dit que quaranta vagons d'armes procedents d'Itàlia, han estat tramesos a les oficines de Hurtenberg — el director de les quals és no menys que el príncep de Stahrenberg, cap de la «Heimwehr» austríaca —; després, les armes han estat reexpedides a Hongria, en camions. Com es veu, el feixisme austríac està lligat a l'italià i l'hongarès, i les armes afluèixen a Hongria poques setmanes després que Gömboes, cap d'aquell govern, ha estat hoste de Mussolini.

Mentrestant el govern austríac — després d'haver obtingut de França un préstec de cent milions de xilings — adopta una actitud arrogant enfront de París, d'on ha sortit un crit d'alarma per aquest tràfic d'armes, i es justifica dient que cap tractat no l'obliga a impedir el trànsit d'armes pel territori austríac, especialment d'armes destinades a ésser adobades en tallers a propòsit. La versió ha estat evidentment combinada d'acord amb Roma, ja que els diaris italians — tots oficials, com és sabut — diuen que es tracta d'armes procedents del botí de guerra austríac, les quals, *al cap de quinze anys*, han estat trameses a Austria per tal de sofrir reparacions en el país d'origen i per alleujar — lloable generositat — la situació dels sense feina d'aquesta nació.

Precisament aquesta justificació agreuja la qüestió, perquè, demés d'altres coses, prova l'existència a Austria i a Hongria de fàbriques de material de guerra, violant així els tractats de Saint-Germain i del Trianon. Per la resposta donada pel canceller austríac a alguns diputats social-demòcrates se sap que les veritables fàbriques austríaques d'armes han estat traslladades ja fa un cert temps a Solense, a Suïssa. Això implicaria que Suïssa és per Austria el que Holanda per Alemanya.

També es pot pensar que el descobriment d'aquests quaranta vagons d'armes no exclou, ans al contrari fa probable, la hipòtesi de precedents expedicions, més o menys clandestines, donada l'evident complicitat del govern austríac.

* * *

Es provat doncs que Hongria s'arma. I que Itàlia la proveeix de material bèllic i, segons un diari anglès, d'oficials d'estat major. El mateix procediment que amb Hongria, és usat per Itàlia amb Albània. Això des del punt de vista militar. Des del diplomàtic, a part de la política revisionista cada vegada més intensa, han tingut lloc temptatives d'acostament a Romania, a fi de sostreure-la de la Petita Entesa i fer-la gravitar entorn de Roma. S'han fet també pampallugues a l'ambiciós rei Carol sobre la possibilitat d'unir Hongria i Romania sota una sola corona. Aquest somni ja ho havia estat del seu pare, i no havia passat mai de somni. Però Carol és jove, i l'almirall Horthy no sembla disposat a sacrificar el príncep Otto, com voldria el dictador italià, oblidant les promeses fetes a l'ex-emperadriu Zita.

Tampoc no deixa de tenir importància la visita que el rei de Iugoeslàvia vol fer al seu cunyat el de Romania. Potser vol que el somiador recuperi el sentit de la realitat...

Totes aquestes maniobres dels feixismes, l'itàlic i el germànic, estretament lligats, són inspirades, per part del primer, per l'animositat contra Iugoeslàvia, tinguda per protegida per França, i, d'altra banda, per un esperit de revenja que no s'ha extingit mai. Això és un atac fraudulent contra la pau europea, i els mateixos homes que el planegen, després, a Ginebra, volen fer d'apòstols de la pau.

S'ha de reconèixer que si el Quai d'Orsay no hagués exercit pressió als Balcans, i especialment a Belgrado, encaminades a una obra moderadora i conciliadora, la situació hauria arribat a una tivantor perillosa.

La descoberta del tràfic d'armes, feta pels demòcrates vienesos, és força seriosa, ja que demostra que el perill d'una guerra no és tan fantàstic com molts creuen. Totes les forces pacifistes i democràtiques haurien de sentir cada vegada més la necessitat, el deure d'unir-se per tal de conjurar el flagell que amenaça la humanitat.

TIGGIS

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

AQUESTA SETMANA

Algunes estrenes

Semblava que després de tantes cintes com portem vistes sobre les caceres a la selva, l'interès d'aquesta mena de films començaria a esgotar-se; però no hi ha res d'això, com pot comprovar-se en trobar-nos davant d'un film d'aquest gènere que, demés d'ésser ben realitzat, comporta un contingut apassionant, com és el cas del film a punt d'estrenar-se al Tívoli.

Cercant feres vives ens fa veure, amb una claredat que satisfarà el més exigent, la manera com es capturen vius els animals salvatges que més tard veiem mig domesticats en les gàbies dels grans parcs zoològics.

Tanmateix no és aquest, a desgrat d'ésser l'assumpte del film, l'aspecte que més interessarà l'espectador. El que hi ha d'original, el que hi ha de nou en aquest film, el que és veritablement un encert remarcable, és la filmació de les lluites entre les pròpies feres. Heus ací un espectacle grandiós dins la seva ferocitat. Cal veure com les feres més temibles de la selva s'agredeixen entre elles. Lluites moltes vegades desiguals, duels, sovint, a mort.

El film és, hem dit, ben realitzat. La fotografia, clara; cosa que cal remarcar per tal com en aquest gènere de films això significa un resultat doblement meritori. La *càmera*, molt mòbil, la qual cosa permet que la mirada de l'espectador segueixi els més menuts incidents de les lluites i de les captures.

* *

Aquesta vegada, amb *Amor en venda*, Clarence Brown ens ha decebut. Des de llarg temps que venim seguint les activitats d'aquest director amb una especial atenció. No podem fàcilment oblidar que ha realitzat films tan considerables com *Anar Christie* i *La dona lleugera*. El seu treball és sempre subtil i ple de fèrtils troballes, i, el que més ens importa, posseeix un tacte segur en l'elecció dels assumptes.

En *Amor en venda*, el mal és d'origen. L'assumpte, extret d'una obra que porta el títol *The mirage*, és convencional en excés. Per la resta, el film, naturalment, està compost amb aquella traça que caracteritza tota labor de Clarence Brown. Aquell mateix tacte i mesura, aquell domini del moviment cinematogràfic, domini també dels actors i una minuciositat intelligent en les qüestions de posta en escena. A més, hi ha Joan Crawford, que avui es troba en el punt dolç de la seva carrera artística. Es una atracció a la qual tothom és sensible i a desgrat que aquest film signifiqui un pas en fals en l'aspecte artístic de la seva carrera, el seu talent és tan madur, la seva bellesa tan subjugadora, que hi ha en ella un prestigi que sentim que ha de durar encara llarg temps.

«Amor en venda», amb Joan Crawford

Joan Crawford fa el paper d'una noia que treballa en una fàbrica de capses de cartó. En mig d'aquesta existència grisa i fatigosa, pensa constantment en una vida de luxe i de plaer. A més a més, la noia sap que els seus atractius es cotitzen a un preu elevadíssim. Sense hipocresies, amb una franquesa que deixa perplexos, fa tractes amb un home que té diners i, per afegidura, la perspectiva d'una carrera política brillantíssima. L'home resulta un correcte *gentleman* que a la llarga s'enamora de la noia. Després d'una pila de menuts incidents, la dona, que sent cada dia amb més claredat que no és el mateix ésser la muller d'un home, o ésser-ne simplement l'amistançada, i veu que, aconseguit el que el miratge del luxe i dels plaers li prometia, no acaba de sentir-se feliç, acaba per casar-se amb el seu amic i el film té un final amb perfecta satisfacció del públic i de la moral.

El film que passa al Catalunya amb el títol *Conducta desordenada* és curiós i fins i tot atrevit, atrevit perquè ja sabem com la censura ianqui vetlla per la dignitat intangible de les institucions oficials. Es clar que, el mateix que en el film anterior, al final hi ha penediments i tot queda net, però abans s'ha insistit molt sobre la corrupció que amb el diner s'aconsegueix de molts policies i jutges. El protagonista, que és un policia lleial, veu com es paga de car volerse ficar amb persones influents i es desmoralitza. Un incident, que després de tot no és sinó un incident, és a dir, quelcom que es deu a un atzar, el mou a penedir-se i a tornar, després de la seva conducta desordenada, a la lealtat. Es un film molt mogut, dins la modalitat que caracteritza la producció mitjana de la Fox.

J. PALAU

Subscriviu-vos a les Sessions
PANORAMA DEL CINEMA
en quatre converses a càrrec de
Maria Luz Morales
Dies 21, 24, 28 i 31 de gener
Es projectaran Films d'Avantguerra Documentals i fragments de films inèdits.
Saló de la
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfon 12456

PANORAMA

Les coses al seu lloc

Estan completament mal fixats els que es pensen que MIRADOR *tenia alguna cosa a veure amb l'anunciada i suspesa sessió de cinema en què s'havien de projectar els dos films de Luis Buñuel i Salvador Dalí:* Le chien andalou *i* L'âge d'or. *El nostre paper, com el del G.A.T.C.P.A.C. i el de la Llibreria Ariel, no ha estat altre que el de tenir localitats per als nostres lectors que volguessin assistir a l'esmentada sessió, la qual era organitzada per Miquel Duran, que ja fa anys que no té res a veure amb nosaltres.*

Consti ben clar doncs — d'altra banda, no hem mai ni tan sols insinuat altra cosa — que tant MIRADOR, *com el G.A.T.C.P.A.C. i la Llibreria Ariel, no han intervingut per res en l'organització de la dita sessió de cinema.*

Podria ésser que aquesta, amb alguna variació en el programa, sigui duta a terme; però sobre això no podem avançar res donada la vaguetat de la situació.

Maria Luz Morales, conferenciant

Dissabte, a la Llibreria Catalònia, la senyoreta Maria Luz Morales donarà la conferència inaugural del seu curset de cinema. La seva doble competència de conferenciant i crític de cinema fa augurar un èxit molt falaguer per a aquest curset, el qual, com ja havíem anunciat, serà amenitzat amb la projecció de cintes fins ara inèdites.

Es veritat que s'havia anunciat que el cicle de les quatre conferències començaria dimarts, però no havent estat possible enllestir per aquell dia la instal·lació sonora de l'aparell de projeccions, hom s'ha vist precisat a ajornar-ne la inauguració pel dissabte dia 21.

«Quatorze Juillet»

Aquest és el títol del darrer film de René Clair, estrenat dissabte passat a París. Com es veu pel títol, ha d'ésser parisenc de cap a peus, i, com es pot suposar pel seu autor, ha d'ésser bo.

Henri Duvernois, parlant d'aquesta producció de l'autor de *Sous les toits de Paris*, ha dit, entre altres coses:

«Sobre una trama lleugera, com les que convenen al seu art subtil, René Clair no s'aparta de la realitat. No vacilla, i té raó, a escollir un episodi novellesc, però el tracta humanament i no literàriament. Els obstacles que troba la parella protagonista són salvats cada dia per les xicotes i els nois de París. Ja ens han ensenyat massa els que sucumbeixen. Es refrescant i nou — sí, i més gosat del que s'imaginen — mostrar-nos els que en surten victoriosos.»

«René Clair escriu amb l'objectiu unes històries divertides i poètiques, en un ritme admirable. Hom endevina l'autor divertit o commogut. I perquè s'ha commogut o s'ha divertit, ens commou i ens diverteix.»

«*Quatorze Juillet* s'arrenglerarà al costat de *Sous les toits de Paris* i *A nous la liberté*. Ens ha proporcionat el mateix encís. I com per tot art arribat al domini, ens sembla tan fàcil això! Es això el que causa l'encís de l'espectador. Aquest ja vol que alcin pesos davant seu, però no vol que es vegi massa que són pesats.»

En aquest film, que esperem veure com més aviat millor a Barcelona, treballen Annabella, Pola Illery, Thony Bourdelle, Paul Olivier, etc.

«Gràcies a ells — acaba Duvernois —, gràcies a llur animador, *Quatorze Juillet* restarà en el nostre record com una tela d'Utrillo que ha fixat per sempre un paisatge parisenc pintat amb simplicitat, i, sobretot, amb una tendresa infinita.»

Una espanyolada?

Segurament, el nom de Sidney Franklin no serà desconegut dels nostres lectors. Es, senzillament, el d'aquell torero nordamericà que ha actuat en places espanyoles, amb més valentia que ciència, segons hem sentit dir a algun entès.

Naturalment, tractant-se d'un film que té per títol original *The Kid from Spain*, ha d'haver-hi una corrida de debò, l'espasa de la qual és l'esmentat Franklin, que, animat pel resultat d'aquest film, pensa fer-se operar la cara, a fi d'ésser més fotogènic.

No sabem què tal és aquest film d'Eddie Cantor. Però, encara que sigui dolent, ens agradaria veure'l.

Decadència del cinema-espectacle?

M. Laurent, secretari de les cinemateques de la ciutat de París, en una conversa recent tinguda amb un nostre amic no amagava gens el seu pessimisme respecte l'avenir del cinema tal com l'Amèrica del Nord i l'Europa capitalista l'ofereixen al nostre públic. No deixa d'ésser significatiu el descens formidable que les recaptacions dels cinemes francesos han assenyalat darrerament. Les estadístiques més recents acusen solament que un deu per cent dels ciutadans parisencs van per regla general al cinema. Si es comparen aquestes estadístiques amb estadístiques de cinc anys endarrera es veurà com aquest descens es fa cada vegada més viu. Causes? Per a M. Laurent aquestes causes són donades sobretot per la sistemàtica estupidesa de la majoria dels films que passen sobre les pantalles del gran públic. La monotonia amb què els mateixos trucs són repetits. L'espantosa superficialitat dels temes i l'absurda banalitat dels actors. Hi ha hagut una gran part de públic intelligent i discret que ha decidit no anar a perdre més estones a un espectacle com aquest. Solament, diu Laurent, que això no ateny sinó el cinema-espectacle i en cap manera el cinema obra d'art o el cinema documental i educatiu, que té cada dia una finalitat més alta.

UNA PRODUCCIÓ ESGUERRADA

Destins del cinema castellà

Tots recordem amb tristesa l'aspecte que oferien els programes de cinema ara fa un parell d'anys. Aquest mal efecte provenia de la veritable plaga de films parlats en castellà que ens envaí els primers temps de cinema sonor. Des de Mojica a María Ladrón de Guevara, hi trobàvem tota una gama de comediants grandiloqüents i antipàtics que sabien vestir-se de gigolós o d'advocats i que passejaven per la pantalla els seus gestos insincers i les seves veus empalagoses. El cinema castellà es reduí gairebé a una mena de films de costums, d'uns costums que mai no seran els castellans; tòpics de cabaret o bé aquell voler posar la *high life* anglesa, mal solucionada, a l'abast de tots els gustos i de totes les intelligències.

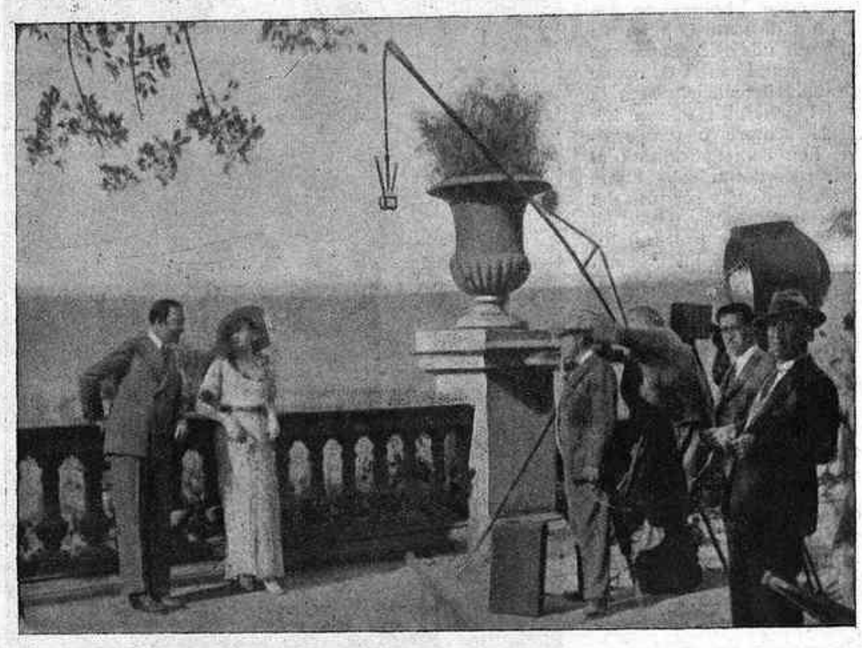

María Ladrón de Guevara i Rafael Rivelles filmant a Montjuïc

Tots ens hem adonat de l'èxit d'aquesta producció castellana. Roberto Rey feia la felicitat dels concurrents assidus als cinemes de suburbi; i el nom de Mojica omplí durant una època curta el silenci dels celoberts. Però la glòria efímera d'aquests personatges davant d'aquesta minoria no serví per a res més que per a palesar davant de tothom el mal gust dels films que ens ocupen.

El defecte més gran de tots ells ha estat la grandiloqüència. Ningú no s'hi posa per poc, a l'hora d'entrar en acció, i àdhuc el criat que anuncia o demana alguna cosa vol fer veure que passa, en un segon, per cinquanta estats d'ànim diferents. Aquesta mateixa grandiloqüència ha estat la que ha menat els directors del film a fer una gran cinta, a fer servir la pellícula de plat fort a qualsevol programa. Enlloc més no veiem tanta pedanteria i tanta insinceritat. A més, aquesta aparença de cosa gran és la que desconcerta la gent i per això ens veiem en el cas que una pellícula francesa, mestressa en aquest sentit — *Jean de la Lune* —, pel fet d'ésser realitzada sense faramalles i amb naturalitat, és col·locada en un lloc secundari del programa i passa desapercebuda de molts.

La causa d'això, o almenys una de les causes, ha estat la desaprensió de les empreses estrangeres que no han vist en el mercat espanyol res més que un possible èxit econòmic. Però no han tingut en compte que la gent d'aquí, com la de tot arreu, vol quelcom més que un argument més o menys ben pensat i uns personatges que exhibeixen el físic per l'escena i que adopten actituds sentimentals o patètiques. La gent exigeix un mínimum de versemblança en els temes, una mica de naturalitat en el diàleg i una certa intensitat de contingut. I no era aquest el camí dels films parlats en castellà, que altrament, la gent era disposta a acceptar amb benvolença.

Es possible que en els llocs de parla castellana el film de costums sigui el més adequat, el que tingui més possibilitats de reeixir. (De Catalunya no podríem dir-ne el mateix.) Però el film de costums és alguna cosa més que frac a tort i a dret i cabells clenxinats amb un excés de brillantina. En primer lloc caldria prescindir de tot element teatral, purament escènic; caldria posar molta cura en els interiors, per tal que no fos possible imaginar-nos que estem filmant a l'escenari d'un teatre. I sobretot caldria donar alguna cosa pròpia al film; que aquest no es reduís a una adaptació castellana dels costums anglesos o alemanys, manllevant de l'ànima d'aquests països tot el que calgués. El cinema, com tot art, té quelcom de geogràfic, és lligat al país forçosament. Si volen, doncs, prescindir d'aquest lligam, o bé si no saben donar-hi un senyal propi, vénen a demostrar-nos que el cinema no s'ha fet per a ells. I que l'únic sistema de sentir la llengua castellana a dintre d'un cinema serà per l'antipàtic procediment dels dobles. I és una cosa ben trista, tanmateix, però és així.

IGNASI AGUSTÍ

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

LA VIDA NOVA

El Liceu republicà

A propòsit de la inauguració de la present temporada del Liceu, s'ha parlat d'un cert encongiment del públic. Entenem-nos.

Si considerem públic el poble de Barcelona (com és així), no hi ha dubte que fou un èxit. Tot el poble de Barcelona hi acudí; no calia sinó veure l'espectacle de les localitats altes, veritable baròmetre del gust barceloní per la música.

Si ens hem de fixar en les localitats dels senyors, la veritat és que no han respost pas massa. Malgrat això, no estarà de més suspendre el judici fins que podrem saber exactament si aquest retraïment és provisional o bé definitiu.

L'escala del Gran Teatre del Liceu

Però, sigui com sigui, està demostrat que no existeix tal divorci de l'opinió pública i el Liceu. Només es tracta d'un divorci entre una classe i el conjunt de la ciutat.

Les causes d'aquest distanciament són diverses.

Hi ha, en primer terme, les persones que es retreuen per significar llur desafecte al nou règim. Són els menys; car és sabut que el monarquisme a ultrança, a Catalunya, resideix en unes quatre famílies que s'havien forjat la illusió de constituir una aristocràcia palatina; afegim-hi les trenta o quaranta que, per una certa vanitat, calquen llur conducta damunt la dels pseudo-aristòcrates. Són, repetim-ho, un nucli exigu, i ni llur presència ni llur absència influiran mai per res en el deslluïment o lluïment de cap acte o cerimònia.

Després ve, més nombrosa, la casta de la gent poruga, que tenen una idea excessiva dels nostres anarquistes. Val a dir que l'exabrupte comunista-libertari del diumenge anterior havia reforçat llurs temences. Però aquesta gent, si veuen que les coses marxen, encara que sigui mitjanament, ara l'un, ara l'altre, tímidament, com les ovelles d'un ramat, s'aniran aproximant al nostre Liceu. Hi ha un factor importantíssim, que són les ganes que tenen les dames i damiselles de presentar-se ben abillades i fer goig. Aquesta tendència femenina sempre ha estat un dels puntals de l'art i del tracte social.

De manera que, mirada serenament, la situació és francament optimista.

Tenim: primer, un poble que s'interessa de veres per l'art líric; segon, uns senyors que, tard o d'hora, s'avindran a fer de comparses brillants pel pati i les llotges i, aplegats amb l'arquitectura i els llums, contribuïran a donar, com deien abans, *realce* a les sessions d'òpera. No hi ha res a dir.

Essent així les coses, tot el problema liceístic es redueix a una qüestió, a saber: assegurar-se l'assistència del poble amant de la música. Aquesta és la rel que sustenta l'arbre. Les flors i les fulles vénen normalment. Si el Liceu sap continuar amb aquella popularitat que tingué la passada centúria, mai no ens mancaran senyors per «fer-hi tropa». Si el Liceu s'aliena les simpaties dels humils fanàtics, ja podeu fer; s'anirà pansint, pansint, i un dia ningú no hi serà a temps i es morirà.

En aquest sentit, la República, que ha donat nova naixença a moltes coses, també ha obligat el Liceu a rependre contacte amb el poble i tornar a començar pel començament, després del grotesc estiuet de Sant Martí que ens proporcionà l'inefable senyor Rodés, bon senyor que no té altre mèrit que el d'haver donat a la immortalitat quatre anècdotes divertides.

Cal crear el Liceu de la República. Fer-lo popular. Respondre a l'actitud generosa de la massa barcelonina.

I, que s'entengui que nosaltres no tenim del mot «popular» la noció que empren els demagogs en llurs mítings. No volem dir que hagi de descendir de to, ni envilir els seus programes, ni convertir-se en un teatre de *varietés* i *revues*. No. Sinó que, al contrari, s'ha de procurar que el públic entusiasta de la música torni a trobar aquell teatre com a cosa seva. Que es repeteixi el cas del vell Liceu, del dels fundadors, quan totes les atencions dels empresaris eren de cara als veritables amants de la música, i quan no hi havia menestral de Barcelona que no sapigués la història de França i d'Itàlia a través de l'òpera, ni fadrí fuster que no estigués tan assabentat de la tècnica del cant, com el mestre més famós d'Europa. Car l'òpera, a l'inrevés del que molta gent pensa, o no és res, o és un espectacle popular. La història ens ho diu. I sempre que s'ha oblidat d'aquesta característica s'ha migrat i ha cuidat de desaparèixer.

Tingueu present, si no, el cas Wagner, xiulat pels elegants del Jockey-Club de París, blasmat pel mestres pedants d'Alemanya i comprès amplament per les multituds cordials i — l'abjectiu és propi, encara que sembli una paradoxa — sàvies.

ROSSEND LLATES

ABRICS CONFECCIONATS
COM ELS DE MIDA
F. Vehils Vidal
7, Plaça Universitat, 7
Tall immillorable
Confecció superior
Classes extres
DES DE 75 Ptes. - 90 Ptes
125 Ptes. i 150 Ptes
PLOMES 16 Ptes. - 20 Ptes.
25 Ptes. i 30 Ptes.

ESPECIALITAT
EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

LLANTERNA

Björnson

Noruega ha celebrat amb esclat el centenari del naixement de Björnstjerne Björnsón, amb la curiosa particularitat d'haver assistit a alguns actes la seva vídua, la que fou l'actriu Carolina Reimers, que ara té noranta set anys.

Björnson, que anys enrera fou introduït a Catalunya gràcies a l'esforç de *L'Avenç* i de *Joventut*, no ha deixat un moment d'ésser considerat a la seva pàtria, fins al punt que, a hores d'ara, el seu paper, com a poeta nacional, sembla cotitzar-se més que el d'Ibsen, el centenari del qual fou també commemorat dignament, ara fa quatre anys.

Hom ha dit que aqueixos dos grans escriptors representen dos aspectes del caràcter noruec, però Ibsen, amb ascendents danesos, escocesos i alemanys, no dóna una imatge tan fidel de Noruega com Björnson, noruec per tots quatre costats. De totes maneres, el seu talent és força cosa més que un valor local, i Hundseid, el primer ministre, ha pogut dir en un discurs oficial, que Björnson era l'exemple més colpidor que es pot ésser un bon noruec i alhora un bon ciutadà del món.

Fill d'un pastor que havia de celebrar els oficis divins amb una pistola a la butxaca, Björnson va passar la infància en contacte amb la naturalesa més feréstega, amb els animals, que tant de lloc ocupen en les seves novelles, gairebé per únics companys. Més gran, a collegi, sempre fou un alumne mediocre, més amic de llegir poemes i novelles que no pas d'estudiar. S'engrescava amb les *sagues* nòrdiques, Walter Scott, la *Història dels Girondins*.

Durant la seva vida d'estudiant, al petit port de Moede primer, a Cristiània (avui Oslo) després, descobrí com una meravella l'art dramàtica — que havia de creure sempre la més viva de totes les arts —, i les idees republicanes. Per ell — som en 1848 —, Lamartine hauria d'ésser el president de la República Francesa. Molt més tard, en 1877, en escriure *El Rei*, es plantejarà el problema de si és possible una monarquia liberal; el protagonista, que vol un règim liberal i viure com un burgès, topa amb obstacles insuperables.

Perquè Björnson sempre prenia partit, tant si es tractava de qüestions literàries, com polítiques. Així de jove ja es va mostrar partidari de la independència de Noruega, i no sols des del punt de vista polític, sinó en tots. També reivindicava la independència literària en una època en què els noruecs cultivats només parlaven danès. Björnson treballà com ningú a fer del *landsmaal*, l'idioma del poble, un instrument literari que donés un to propi a les lletres noruegues. I aquest to propi havia de trobar el seu millor mitjà d'expressió en el teatre nacional, que aleshores no existia.

Ja als vint-i-un anys es queixava que els poetes noruecs volguessin imitar Richter o Heine; ell cercà en la història i el folklore noruecs les primeres deus d'inspiració, i en el naturalisme i la psicologia la reacció contra el romanticisme alemany.

Björnson i Ibsen assoliren donar a llur país el que desitjaven: un teatre nacional. Gràcies a un mecenas, el violinista Bull, Ibsen primer i Björnson després poden dirigir un teatre. I, al mateix temps, fa de periodista i de propagandista polític. Es descobreix talents d'orador i poder persuasiu, i no els estalvia. Georg Brandes, el gran crític danès que no l'apreciava gran cosa, dirà que el talent de Björnson és, a l'inrevés, el de saber interpretar l'opinió de les masses.

Després d'haver cercat els seus temes en la història i les llegendes de Noruega, els treurà de la vida contemporània. Escriu obres de tesi, amb la intenció de millorar l'espectador i posar les bases de la moral de la societat moderna. El preocupen la família, com element primer de les nacions, que cal millorar i fortificar; la salut de la raça i la seva unitat (per això s'engresca amb la unitat italiana i l'alemanya, que acaben de realitzar-se); les qüestions d'arbitratge i de pau; les minories nacionals oprimides sota una dominació estrangera. En 1907 fou nomenat vice-president d'un congrés pacifista, a Munic, i no hi assistí per no trobar-s'hi amb el comte Apponyi, que, com a ministre d'instrucció pública d'Hongria, privava els eslovacs de tenir escoles en llur idioma.

La vida de Björnson està íntimament lligada a la del seu país, de la qual dóna la idea més exacta. Així com Ibsen aviat es tancà en el drama com a única expressió del seu geni, Björnson l'expressà en les més diverses activitats: no sols de naixença haurà estat un noruec cent per cent.

LA DANSA

Salvador Font

Salvador Font? No us trenqueu el cap; no és conegut ací. Salvador Font podria servir d'exemple per a recolzar la dita que ningú no és profeta a la seva terra. Català de soca-arrel, ha recollit llorers a tota l'Europa, des de la Costa Blava fins a Estocolm i des de Londres a Varsòvia, però no ha reeixit mai a fer-se aplaudir a Catalunya.

Salvador Font és ballarí, un ballarí dels anomenats de saló. Jo, que n'he tractat molts i l'he vist ballar, considero Salvador Font, dintre el seu gènere, com un artista excepcional. Aventurer en el bon sentit de la paraula, no l'han atret en cap moment els escàndols de la vida mundana, que tan intensament ha viscut, ni s'ha deixat endur pels seus èxits artístics. Campió del món de dansa durant dos anys consecutius, tothom l'ha vist, després, igualment senzill i modest. No té Salvador Font altre delit que escapar-se a Catalunya i passar uns dies al costat de la seva mare i els seus amics, ni altre pensament que la seva adorable *partenaire*, ni altra ambició que donar a la dansa el màximum de distinció i de modernitat.

Tové & Salvador

Va néixer Salvador Font a Barcelona l'any 1905, a la barriada del Poblet. Formà part, des de petit, de l'equip de futbol de l'Ateneu Verdaguer, i era tanta la seva afició a l'esport, que l'any 1924, sense encomanar-se a Déu ni al diable, se n'anà a París per a assistir a les Olimpíades. I ja no se'n va moure. Ell era, d'ofici, joier i barber. Però ni com a joier ni com a barber hi tenia, a París, res a fer. Aleshores, un altre xicot català, Daniel Piquer, que com a ballarí ha guanyat a l'estranger aplaudiments i diners a mans besades, oferí a Salvador Font un lloc de «professsor» a l'Acadèmia de Dansa que havia obert Malatzoff a la *rue* Poncelet. Salvador Font acceptà. Simon Malatzoff, que no ha oblidat la simpatia amb què els barcelonins el tractaren durant la guerra, que visqué gairebé tota entre nosaltres, atorgà a Salvador Font un tracte de preferència. L'any següent el feia debutar a l'Olympia amb Zenga, un ballarí rus, com Malatzoff, que havia fet amb aquest la guerra a les trinxeres de les nostres Ramblès. La parella Zenga & Salvà va continuar obtenint el favor que fins aleshores havia assolit Zenga amb el seu anterior company.

Salvador estava ja llençat. Separat en 1926 de Zenga, guanyava en un concurs mundial de ball un segon premi. En 1927, en un nou concurs, només li passava davant l'anglès Blemt. En 1928, a la Sala Bullier, vencia el campió Catalan, i en 1929 i 1930 s'emportava, per fi, el tan cobejat campionat. Què més? Solament li mancava a Salvador Font una *partenaire* que tingués com ell el sentit del ritme, de l'elegància i de la fantasia, i aqueixa *partenaire* la trobà en la bellíssima dansarina danesa Tové Kroll, figureta vivent de porcellana, alegre i graciosa, de cabells d'or, l'art de la qual està ple d'encant i de finor. Tové Kroll, a més de ballar, és actriu i canta e diversos idiomes; escoltar-la és una delícia. Procedeix del famós ballet Dayelma, d'on passà al Folies Bergère de París de primera figura. Emmanuel Burcier li dedica un dels més entusiastes capítols del seu interessant llibre *Cent femmes nues*.

La parella Tové & Salvador se la disputen avui les empreses de cabarets i music-halls. Darrerament, a París, treballava al dia en quatre indrets diversos. Ha arribat aquesta parella, en les seves danses, a una estilització perfecta; en veure-la ballar, he recordat que algú ha dit que la dansa no és un espectacle, sinó un mitjà de recerca i un plaer intern que es dóna el que balla. Dansa acrobàtica, dansa de *claquettes*... res no hi manca a les evolucions de Tové Kroll i Salvador Font. Per la forma elegant d'enllaçar ell la ballarina i conduir-la, per la flexibilitat d'aquesta a deixar-se portar, pels moviments dels braços d'ambdós i per la seguretat i estil dels passos que dibuixen les cames, la parella Tové & Salvador s'ha imposat en primer terme. Feta excepció de Tamara & Fowler, que admiràrem al Restaurant dels Ambassadeurs de Montjuïc, en ocasió d'ésser inaugurada l'Exposició, no recordo haver vist ací cap parella que pugui ésser comparada a Tové & Salvador.

Quan actuàran Tové i Salvador a Barcelona? Els plauria molt, però no tenen pressa. Ara mateix estan descansant uns dies entre nosaltres. «He vingut amb l'únic objecte — m'ha dit Salvador Font — d'abraçar la meva mare, de parlar català i d'anar a menjar al Canari de la Garriga.» Salvador Font, com la majoria dels catalans que van pel món, és un sentimental com una casa.

JOAN TOMAS

La feresa d'un tigre de Bengala atacat cruelment per una serp de deu peus de llargada, produeix la lluita més impressionant que s'ha presenciat en un film.
Vegeula en BUSCANDO FIERAS VIVAS

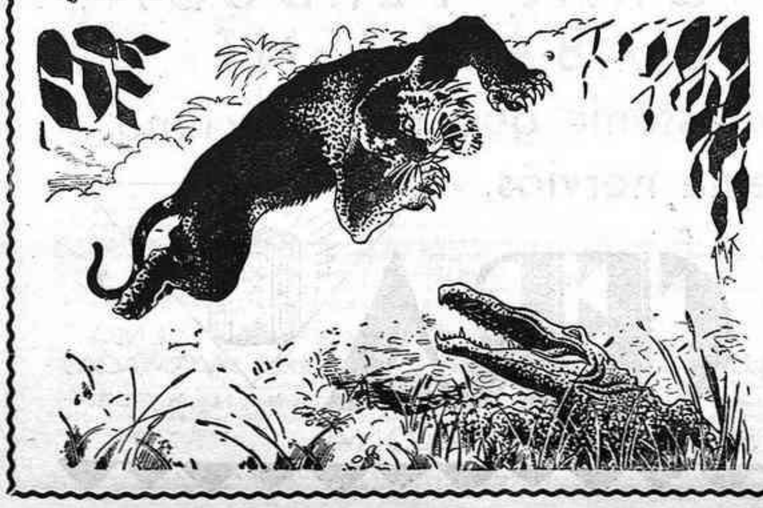

La producció R.K.O. que presenta la SICE
Demà, estrena al TIVOLI

URQUINAONA

La més excelsa actriu dramàtica del teatre en l'actuació més intensa de la pantalla

Els Artistes Associats
presentaran aviat en el
Cinema
Catalunya
la producció de SAMUEL GOLDWYN
dirigida per WESSLEY RUGGLES

Condenado
per RONALD COLMAN
i ANN HARDING
Una bella novel·la d'amor dintre el marc ombrívol de la penitenciaria de la Illa del Diable

Saló Catalunya
Gran èxit
del doble programa
FOX
Conducta desordenada
per
Sally Eilers, Spencer Tracy
i
El Brendel
Juego de pillos
per
Thomas Meighan

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

ALGUNES REFLEXIONS

Davant del Premi Folguera

Dintre de dues setmanes, el dia 3 de febrer, serà atorgat el darrer dels premis literaris que la Generalitat de Catalunya ha creat per a ésser concedits anualment. Dels dos que ja han estat assignats, l'un té ja una petita tradició anecdòtica i transcendental: el premi Joan Crexells, que ha fet ja una funció plena d'eficàcia. Des de la seva

Joaquim Folguera

fundació, obra de particulars entusiastes a l'hora que la dictadura amenaçava de crisi totes les nostres institucions, el Premi Crexells ha estat, al moment oportú, un centre de polèmica i atracció. Amb això queda dit que institucions d'aquesta mena poden fer aprofitable la part d'espectacle que es barreja a la seva actuació. Es evident que la literatura té un sentit social i es desenvolupa per una convivència. Fer que aquesta societat convivent fixi la seva atenció en la literatura, és lloable funció àdhuc quan hi ha una mica de violències.

Ara el Premi Crexells ha estat incorporat al pla general d'institucions d'aquesta mena que, en aquest primer assaig, comprèn encara dos premis anuals més, aquests dos nous de trinca: el Premi Ignasi Iglésies i el Premi Joaquim Folguera; l'un dels dos ha estat ja concedit, com el Crexells; i, coincidint en el llorejat poeta, dramaturg i novellista Josep Maria de Sagarra. Amb tot, però, segurament, el Premi Ignasi Iglésies presenta, des del punt de vista literari i social, característiques molt diverses del premi de novella i sobretot del de poesia. En el teatre l'obra que s'obre camí troba una respectable possibilitat econòmica; la més respectable en un país on les possibilitats editorials no poden fer-nos somiar massa. Potser ací més que en cap altre premi caldria decorar aquella obra on l'audàcia intencional o l'estridència de la forma fessin difícil la seva presentació. Ben entès que amb això no proposem pas un premi a l'esnobisme.

Finalment el premi de poesia, sota l'advocació de Joaquim Folguera el malaguanyat, l'adjudicació del qual ha de fer-se el dia 3 de febrer. Guardem per aleshores el nostre comentari.

No guardem, però, una secreta preocupació, que pervé de l'estat inicial en què, per ventura, es troben totes les coses nostres. Aquest estat inicial és el que barreja les categories del Mestre i del Principiant, fins ai punt que Principiant i Mestre obliden la jerarquia llur. Ara, per exemple, el Premi Joaquim Folguera hauria de definir categòricament com a candidats un cert tipus de poeta encoratjable, o bé decidir-se per un grup de candidats arribats a una maduresa gloriosa. En qualsevol cas hi hauria una línia de separació que faria impossible que, per exemple, tal poeta afermat entre els prestigis patris es jugués la seva obra a l'atzar d'un jurat — on la votació parla per tots —, contra el darrer poeta floralesc. Aquest és un problema molt delicat.

Una altra reflexió que s'imposa és la que fa referència a la concessió anual dels tres premis. Caldria pensar seriosament si la nostra literatura dóna lloc a aquestes concessions anuals, o bé si estem una mica posseïts de deliri de grandeses.

Potser — i això per altra banda acostaria el premi a la quantitat postulada per la comissió gestora — podria arribar-se a una fórmula que valorés més els premis tot fent-los menys sovintejadors. Podrien acumular-se les quinze mil pessetes que constitueixen els tres premis i acreditar-les cada any, alternativament, a cada un dels premis instituïts.

Aquestes reflexions, però, no voldrien enterbolir l'expectació que aquests dies senten les gents més afinades del país entorn de la concessió del Premi Folguera. Per altra banda aquestes reflexions que oferim en forma de suggestió tendeixen a fer més eficaç i valuosa la institució d'aquests premis amb què la Conselleria de Cultura de la Generalitat ha sabut honorar-se honorant Catalunya.

X. L.

Un argument de Jean Cocteau

Aquests dies els nostres crítics cinematogràfics han publicat articles sobre el film realitzat per l'escriptor francès Jean Cocteau. Hem pensat però que faria llum sobre aquest tema la publicació del *scénario* de l'obra, publicat pel *Club de l'écran* en la presentació del film. Diu així:

«PRIMER EPISODI. La mà ferida o les cicatrius del poeta.

»Mentre que tronaven al lluny els canons de Fontenoy, en una cambra modesta un home jove...» Aquest home dibuixa un rostre tan vivent que la boca s'estremeix com una boca viva; en esborrar-la sobre la tela la boca es queda viva sobre la mà. Com lliurar-se d'aquesta boca que gemega «aire» i que beu aigua a la punta dels dits? El poeta la fixa sobre els llavis d'una estàtua que es desvetlla, s'anima, viu.

«SEGON EPISODI. Les parets tenen orelles? Un diàleg comença:

»*L'estàtua.*—Tu creus que és tan simple de desfer-se d'una ferida, de tancar la boca d'una ferida?

»*El poeta.*—Obre'm.

»*L'estàtua.*—Et queda una possibilitat. Entrar en el mirall i passejar-t'hi.

»*El poeta.*—No es pot entrar als miralls.

»*L'estàtua.*—Et felicito. Tu mateix has escrit que es podia entrar als miralls i tu mateix no hi creies.

»*El poeta.*—Jo...

»*L'estàtua.*—Prova-ho, prova-ho sempre.

»El poeta s'enfonsa en el mirall, neda al *ralenti* com en el fons d'una cambra negra i desapareix. L'interior del mirall dóna a l'Hotel de les Follies Dramàtiques. Posant l'ull als forats dels panys, el poeta espia els fets diversos d'un món on les parets de les cambres serveixen de línies fronteres. (Segueixen aquí totes les visions que el lector recordarà. Sobrevé el suïcidi.) Però el mateix poeta no mor més que una vegada. Els miralls farien bé reflexionant una mica abans de donar les seves imatges. No obstant dóna la del poeta desesperat de la glòria davant l'estàtua impassible que ell amenaça i romp a risc de canviar-se al seu torn en estàtua.

»TERCER EPISODI. La batalla de les boles de neu. Davant l'estàtua del poeta a la ciutat on els grans «enfants terribles» es donen cita, les boles de neu volen i clivellen els murs. La bola de neu de Dargelos colpeix l'infant pàllid que cau amb la mort entre les dents, damunt la seva sang, mentre la veu mateixa de Jean Cocteau anuncia (el poema que recorden els nostres lectors).

»QUART EPISODI. La profanació de l'hòstia. Bruscament les finestres de la ciutat s'obren transformant-se en llotges d'Opera. Vestits de *soirée* els espectadors aplaudeixen amb indiferència una bella mort. El poeta juga la seva darrera possibilitat. Per vèncer la seva *partenaire*, la dona de marbre, ell roba l'as de cor del pit d'un infant perdut. Aquest crim el condemna. Negre de color el guardià de l'infant pot aparèixer: el negatiu el canvia en personatge sobrenatural dins una remor de fàbrica. El poeta mor un cop la seva necessitat acomplida; la dona torna a esdevenir estàtua. Es a dir, una cosa inhumana, amb els seus guants negres, denunciada per la neu damunt la qual però ella no deixarà cap rastre. «Aquesta nova Europa, aquest brau les banyes del qual són una lira, pot pendre-la i emportar-se-la abans de caure en aquest avorriment mortal de la immortalitat. Es la fi de tot.»

DE PARÍS ESTANT

Records de Verlaine

Quan, de jovenet, vaig visitar per primera vegada el museu del Louvre, la meva curiositat fou vivament sollicitada per la pintura de Fantin-Latour que representa un cenacle literari de l'any 1872 i porta el nom de *Coin de table*. Darrera aquesta taula hi ha un grup triat entre la joventut intellectual que es veié sotragada per la guerra franco-prussiana i la *Commune*. La feréstega silueta de Camille Pelletan, amb la cabellera i la barba revoltades, tanca la composició per un extrem. A l'altre extrem hi seu Verlaine. Amb el crani prematuament calb abonyegat de protuberàncies; el front enorme sobre la vivor dels ulls petits; el nas curt; la barba esclarissada i rogenca; la seva imatge és estranyament repulsiva i atraient alhora.

No gaire lluny d'aquesta tela de Fantin-Latour hi ha el retrat que Carrère va fer al poeta poc temps abans de la seva mort. Però jo em sentia més seduït per la imatge punyent del primer quadro, la del Verlaine de vint-i-vuit anys que s'ha fet un petit prestigi cenacular i confidencial amb la publicació de tres volums de versos, que freqüenta els cafès i els salons literaris junt amb Villiers de l'Isle-Adam, François Coppée i tot el bo i millor de la joventut parnassiana, que sota la perversa influència de Rimbaud, comença a rodolar obertament pel pendís d'una bohèmia crapulosa.

No he sabut mai per quins motius aquell dia va néixer en mi una fervent simpatia per la vida i l'obra del gran perdulari. No cal dir, doncs, l'interès i el deteniment amb què he resseguit les diferents seccions de l'«Exposició Verlaine» oberta pels amics del poeta a la llibreria Pelletan. Pintures, dibuixos, caricatures i fotografies de l'autor de *Sagesse* i dels seus amics i familiars envaeixen les parets del saló presidit per la seva mascareta mortuòria. I les vitrines vessen del paperam que ell engargotava de ninots i de facècies pels cafès, manuscrits, documents oficials, lletres illustrades, estudis d'alta crítica, les humils edicions prínceps impreses per editors malfiats contrastant amb els tiratges moderns de gran luxe. Allí pot seguir-se la petita història verleniana pas a pas, tal com es desprèn de les *Confessions* i dels millors treballs biogràfics. Una de les coses que s'hi fan més patents és el tràgic contrasentit d'aquest home estrany que passà per la vida aplicat a extreure diamants del llot.

En la darrera etapa de la seva existència, les dues banyes de l'antítesi senyalen una divergència més sinistra que mai. Entre la crítica influent s'inicia la valorització del bohemi irreductible, la figura del qual esdevé un dels motius simbòlics del Barri Llatí; llavors en plena efervescència d'aquella atmosfera romàntica que feia els darrers badalls quan, algun anys més tard, Gaziel estudiant hi arribava amb la seva maleta de cartó. La badoqueria pública tafaneja les seves convalescències d'hospitalitzat i la taula on sol seure al cafè François I, i a les sòrdides cambres on s'estatja durant les temporades que no sojorna a l'hospital es reuneix cada setmana un selecte aplec d'artistes i literats. En un d'aquests cataus pujarà un dia a visitar-lo Rubén Darío, sense que la visió li serveixi d'escarment. A l'estranger el solliciten per donar conferències literàries. Tots els primers indicis de la popularitat i de la fama es remouen al voltant seu. Però, entretant, el malaurat naufraga en el desempar més negre, vivotejant irregularment i miseriosament.

S'ha parlat molt de la intransigència puritana que bandejà Byron i Oscar Wilde en llur país. El *Prudhomme* francès no fou pas menys dur amb aquest pobre vell vençut, devastat pel vici i la misèria. Esperà negligentment l'hora del seu traspàs per apendre a veure'l purificat per la unció del geni. La llegenda transformarà en set d'alliberació la set d'alcohol, en martiri d'injustícia la indigència i en bohèmia pintoresca, carregada de literatura, un simple cas de voluntat malalta i de sentit moral desequilibrat.

Gosaré dir que aquest desequilibri moral fou, també, un factor preponderant en la gènesi de la seva obra? Verlaine és, sobretot, un artista dotat d'intuïció i segurament s'hauria vist ben empantanegat per definir ell mateix, d'una manera precisa, els fonaments de la seva poesia. Quan arriba l'eclosió del simbolisme — el neo-romanticisme culterà que comença a pendre consciència d'ell mateix en aparèixer *La Vogue* en 1866 — Verlaine està orgullós d'haver, en certa manera, precursat el nou planter, però és més sincer quan demana si tot allò són filigranes germanitzants i declara que hi entén ben poca cosa. La seva gran admiració repartida entre Racine i Mme. Desbordes-Valmore vol dir que tota mena d'elements, clàssics o romàntics, li són bons.

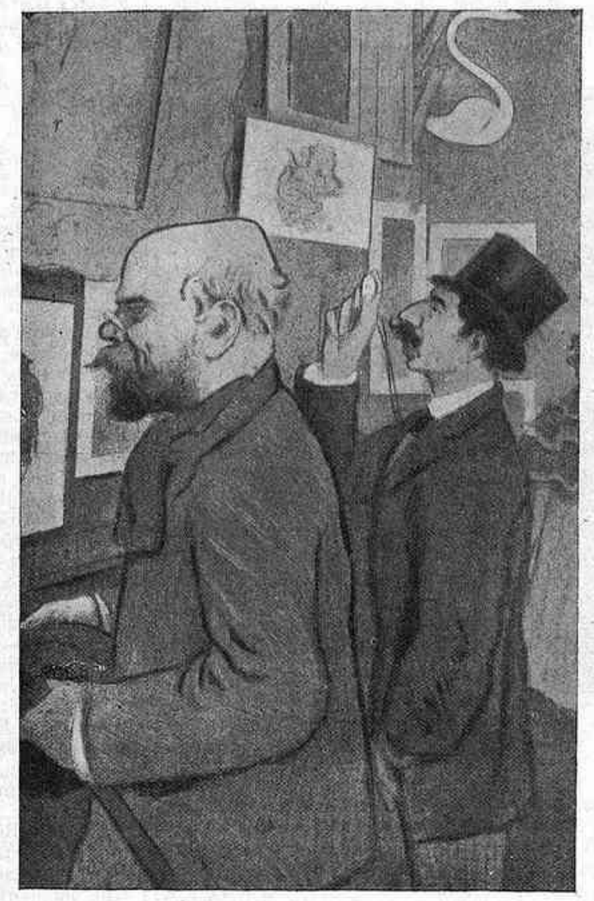

Verlaine i Moréas (cartell de M.-A. Cazals, 1894)

Sense la imaginació poderosa de Baudelaire, sense la intelligència i la cultura de Mallarmé, Verlaine no podia comptar més que amb la seva delicadíssima sensibilitat innata, i aquesta necessitava l'excitant del desordre i de la incertesa, de les sòrdides disbauxes faunesques seguides d'inútils penediments, dels vagabundatges sense fi ni objecte aparent, de les discussions, i les enrabiades per a donar el fruit d'aquella obra complexa com la seva existència, ingènua i subtil a la vegada.

I apuntem ara, també, el factor malícia. La tècnica verleniana és la d'un emotiu doblat de murri, i en l'exposició que ha motivat aquest article n'hi ha mostres decisives. Examinant la calligrafia barroera de molts manuscrits, hom pot veure una pila d'estrofes torturades per tanteigs, esmenes i reesmenes absolutament dissemblants, amb un evident propòsit de camuflar el millor possible els efectismes sota una pantalla d'innocència. De vegades, al marge de la quartilla hi ha apuntat un rengle de consonants i de paraules triades esperant torn com els objectes dels prestidigitadors.

Un dels records més patètics és el retrat a l'oli del pare del poeta; capità d'enginyers gens ferreny, amb l'aire mansoi, un xic burocràtic, dels militars de la restauració i de la monarquia de juliol, aclaparats pel miratge enlluernant dels napoleònides. La tela està profusament foradada per la virolla ferrada del bastó del fill que sovint l'envestia quan a la nit retornava embriagat a casa seva, insultant-lo i recriminant-li el delicte d'haver-lo engendrat. Només el cap va salvar-se dels ultratges. Verlaine fou trobat mort davant mateix d'aquest retrat una matinada de gener de 1896, en la cambra de la prostituta atrotinada amb la qual, des de feia uns quants mesos, convivia. Amb la tebior del cadàver, tot nu sobre els llençols, finia el destí gloriós i miserable del *Pauvre Lélian*.

ALBERT JUNYENT

VARIETATS

Més sobre les Acadèmies

Donàvem en aquesta mateixa secció uns ecos que feien referència a les facècies que havia desvetllat a França la publicació per l'Acadèmia de la seva famosa *Gramàtica*. Ferdinand Brunot, professor a la Sorbona, havia arribat a demostrar que no hi havia cap ratlla en aquesta gramàtica exceptuada d'error.

Això a França, país de profunda tradició cultural i acadèmica. Américo Castro, un dels homes més brillants de la nova promoció d'erudits eixida sota el guiatge de Ramón Menéndez Pidal, ha publicat un article molt saborós que fa referència als darrers trafiqueigs de l'Acadèmia Espanyola de la Llengua. Sembla que un criteri reaccionari, estret, personalista, mediocre, intervé la vida acadèmica cada vegada que per mort d'un membre cal cercar-li un successor. Si diem que ni Valle-Inclán, ni Baroja, ni Ortega y Gasset són acadèmics haurem donat una idea molt vaga però ja significativa d'aquesta actitud. La crisi produïda a l'entorn de la figura d'Unamuno — la figura literària del qual seria absurd de desvaloritzar — és tan recent i ha pres una transcendència política i popular tan viva, que bé val la pena de portar-ho al periòdic. Això és el que fa Américo Castro en l'article que comentem. La presència de la candidatura Unamuno — o de qualsevol escriptor de categoria — provoca una reacció immediata en les velles perruques acadèmiques à les quals esvera tot el que no sigui la seva meticulosa mediocritat.

"Limpia, fija y da esplendor"

I bé, una resistència així podria recolzar-se amb una obra feta que tingués prou categoria per a defensar-se per ella sola, i que estigués a l'altura que li correspon per la seva categoria oficial. Desgraciadament no tota la feina realitzada és aprofitable. La majoria de les edicions de clàssics, fetes amb fortes subvencions de l'Estat, cal referles gairebé totalment. Quant al *Diccionari*... El lema de l'Acadèmia figura al davant d'aquesta nota: «Limpia, fija y da esplendor». Anem a veure el compliment d'aquest programa petulant. Américo Castro assenyala algunes definicions que són d'un grotesc pujat. En la darrera edició (1927) assenyala la definició de bactèria: «Bacteria es un organismo vegetal que vive aislado entre otros varios.» Castro diu amb raó que aquesta podria ésser també la definició de l'alzina. Es amb raó que l'illustre professor aconsellava els acadèmics que definissin els tecnicismes aprofitant el *Petit Larousse*. Així no es dirien tantes bestieses com avergonyeixen el diccionari oficial de l'idioma de la República. Heus ací per acabar algunes de les definicions que Castro transcriu: «*Zapato* se deriva del latín *zapato*» (sic); «*Cachirulo* viene de *cápsula*». I, finalment, la divertidíssima definició de «gos» feta pels Immortals. El gos és un animal «con la cola de menor longitud que las patas posteriores, una de las cuales suele alzar el macho para orinar».

BAIXA DE PREUS DE SUBSCRIPCIÓ A
L'Illustration
LA MILLOR REVISTA DEL MÓN
«LIBRERIA FRANCESA»
8 i 10, Rambla del Centre.-BARCELONA

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

LA MORAL PERDUDA,
EL PESSIMISME, L'ABATIMENT....
Son tomba oberta al neurastènic que no reacciona.
Reconstruiu el vostre sistema nerviós,
TONIC NERVIOS CERA
APROVAT PER L'ACADEMIA DE MEDICINA I CIRURGIA DE BARCELONA
VENDA FARMACIES
LABORATORIS CERA S.A. VICO, 18 y COPERNICO 35 al 39 - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Crisi necessària

No recordem qui va dir—Salmon?, Ors?—que el cubisme fou una mena de Quaresma. La frase és enginyosa. I bastant exacta. A començaments d'aquest segle, en efecte, la pintura volgué imposar-se una temporada d'abstinència. En aquell temps, la pintura, que vivia de les deixalles de l'impressionisme, i que era incapaç de copsar l'íntima significació de l'obra de Cézanne i de Seurat, els únics contemporanis dels impressionistes que sentiren la necessitat imperiosa de construir, aquella pintura, repetim, havia de degenerar fatalment en un art completament amorf. Un colorisme inconsistent del qual la línia era absent. Però després del Carnaval ve la Quaresma. I després del Carnaval post-impressionista, vingué la Quaresma cubista. Després de l'orgia colorística, l'abstinència obligada. l'austeritat del règim estructural. Després del pecat, la penitència.

Actualment, la pintura torna a tenir el rostre pàllid i desfet de l'època quaresmal. La pintura, millor dit els pintors, tornen a dejunar. Però mentre l'abstinència cubista era metafòrica i volguda, l'abstinència actual és real i forçosa. La crisi és la causa d'aquesta època de vaques magres de què es queixen ara molts pintors. França és el país en el qual la crisi fa més estralls. Tots els que arriben de París —i són molts!—pinten la situació amb colors molt negres. Tots els contractes, fins els de les *vedettes*, han estat anullats. Molts marxants pleguen. Els pintors estrangers s'apressen a canviar de clima, retornen al seu país. I si a París el desastre pren proporcions tan catastròfiques, és degut al fet que la prosperitat immediatament anterior a la crisi actual era també desproporcionada.

A París, l'època de les vaques grasses fou el *bluff* més considerable que ha existit. La inflació més artificial i més absurda. Després de la guerra, el diner circula abundantment. Els nous rics es multipliquen. Arrossegats pel deliri de grandeses i pel desig de figurar, adquireixen quadros i escultures amb el mateix frenesí amb què compren joies, cotxes i entretingudes. La jueveria de la *Rue La Boétie* no bada. Els marxants obren l'ull. Ensumen negocis fabulosos. Neix l'especulació desenfrenada. Les demandes són superiors a les ofertes. Cal improvisar artistes. Les nullitats són consagrades genis. Mai no s'havia vist un enlairament de mediocritats com aquell. Comerç a la fi, tota aquella pacotilla pseudo-artística ha d'ésser imposada a còpia de propaganda. Només una forta publicitat pot fer vendre aquella *camelote* inferior. I els marxants intervenen diaris i revistes. Els crítics comencen a crear frenèticament prestigis, fràgilment bastits en l'aire. Els *ismes* neixen i moren vertiginosament.

Uns marxants volen imposar Vlaminck, Rouault, Soutine... I una gran revista s'empesca el *retorn a l'assumpte*. La pensada era molt lògica, aparentment. L'abstracció cubista agonitzant, calia retornar al *sujet*. Calia novament agenollar-se humilment davant el natural. Un quadro era la natura vista per un temperament. I un temperament com més dramàtic millor. I una pintura com més pastosa millor. I neix el neo-romanticisme, vulgarment conegut per *l'Ecole du torchon gras*. Es a dir, les obres de Vlaminck i de Rouault que uns marxants volien imposar. Soutine, sobretot, és posat als núvols. Un marxant li organitza una exposició memorable. I un sub-Soutine brolla a cada cantonada. A Montparnasse, tothom pinta bous esventrats...

Però els marxants que encara tenen teles cubistes emmagatzemades posen el crit al cel. Es belluguen incansablement. I aviat, una altra gran revista inicia la contraofensiva. Què vol dir retorn a l'assumpte? Res, res d'això... Abstracció, encara. I és inventada una altra pensada aparentment molt lògica, també. El purisme i el neo-classicisme, conseqüències directes del cubisme, eren massa glacials. Calia humanitzar-los. Abstracció, sí. Però amb poesia. I sorgeix una tendència nova de trinca. Allò que, després de la gran exposició Picasso de 1926, fou anomenat *plàstica poètica*. «La nova manera picassiana ha d'ésser el punt de partida del lirisme plàstic naixent», s'esgargamella des de la gran revista el seu director. Però no n'hi ha prou amb Picasso. Calen uns quants deixebles. El mercat els exigeix. I els homes de la gran revista comencen a córrer tallers. Troben quatre pintors joves espanyols disposats a tot. I allò que podríem anomenar la *rifada del segle* és un fet. Els joves espanyols plagien Picasso amb convicció. La revista els ha descobert. La revista els imposa. La revista fa vendre els seus productes. Un d'ells, el que havia d'ensorrar-se més aviat, cobra sous fabulosos. Té un contracte que li assegura 10,000 francs cada mes. Un altre té tanta feina, que ha de produir teles en sèrie. N'arrenglera cada dia set o vuit en el seu taller, damunt les quals va collocant un mateix color: primer el blau, després el groc, etc.... No inventem. Tot això és rigorosament autèntic. I tot això no podia durar, natura'ment. I després del gran Carnestoltes de la prosperitat ha vingut la Quaresma de la crisi. La crisi ha fet la gran escombrada. Tots aquells genis improvisats han abandonat París. Han passat a millor vida tot i deixant una herència feixuga de centenars de teles que els marxants no poden vendre ni a pes.

Pintura d'època d'inflació

La crisi actual era necessària. Ha tingut una indiscutible utilitat. Ha eliminat brutalment totes les mediocritats, tots els pseudovalors. Cada època ha llegat a la posteritat quatre o cinc noms. El temps, implacable, s'ha encarregat d'eliminar els deixebles, els plagiaris, els sub-mestres. A la nostra època, la crisi, més expeditiva, ha estalviat feina al temps.

Un amic nostre, que acaba d'arribar de París, ens diu que la crisi econòmica persisteix, però que l'optimisme sembla renéixer. I que, després de la vigorosa escombrada, només es cotitzen els que portaven alguna cosa a dintre. Tots aquells que, en comptes de plagiar, han creat. Tots aquells que han dit i diuen alguna cosa nova. Tota la joventut artística d'aquests darrers anys ha estat influenciada per Picasso. Carl Einstein, un dels millors crítics del món, autor d'una importantíssima *Història de l'Art* que ara s'està traduint a l'espanyol, ha dit fa poc que els joves que vulguin salvar-se han d'esforçar-se a alliberar-se totalment de la influència del gran pintor andalús. I ha afegit que, de tots els artistes joves actuals, Joan Miró i l'escultor Giacometti són els únics que han aconseguit alleugerir-se d'aquest llast. Els més nets d'influències picassianes. Aquests, tots els que treballen pel seu compte, i diguin coses seves i no coses dels altres, seran els únics que comptaran en el demà pròxim. Joan Miró, que acaba d'exposar a París les obres que foren exhibides fa poc a Barcelona en sessió privada organitzada per A.D.L.A.N., ha obtingut un èxit falaguer. Ha venut gairebé totes les obres exposades. I això és el símptoma més eloqüent que podríem adduir.

SEBASTIÀ GASCH

PROJECTOR

Les alqueries valencianes

El d'Almela i Vives no és cap nom nou d'ara entre nosaltres. Les seves múltiples collaboracions, moltes d'elles en publicacions catalanes, l'han donat prou a conèixer com un valencianista fervent, amic de Catalunya, i un infatigable erudit.

Es precisament una mostra d'aquesta erudició la que acaba d'oferir-nos, tot i la petitesa material de l'obra, que, com a monografia vulgaritzadora, no pot ésser de grans proporcions. Es tracta de l'opuscle *Alquerías de la huerta valenciana*, amb 36 pàgines de text i 32 de gravats, editat per *Valencia Atracción*.

L'autor sosté, contra el tòpic tan estès, que no és pas la barraca el tipus d'habitació característic de l'horta valenciana, sinó l'alqueria, de la qual defineix les característiques que la distingeixen del mas o la masia.

Ni el tarannà de l'autor, ni el de l'obra de què es tracta, no permeten allò que, sovint despectivament, se'n diu literatura. Ha calgut encabir en un espai reduït el major nombre de dades, i així, definida l'alqueria, i explicades les seves característiques, Almela i Vives ens parla de les alqueries l'existència de les quals consta en documents antics i destina la major part de l'obra a la relació de les més importants existents en l'horta de València. Donat el caràcter de l'obra, no es tracta d'un catàleg exhaustiu, sinó d'esmentar, historiar i descriure les més importants de les existents, per bé que moltes d'elles desnaturalitzades o mal conservades des d'un punt de vista artístic.

Nombrosos gravats, que potser haurien resultat millors tirats en negre, complementen eficaçment aquest opuscle, més interessant encara per als arqueòlegs que no pas per als simples amants del pintoresc.

L'exposició d'Amsterdam

Dissabte passat, a la Galeria d'art A. Vecht, d'Amsterdam, devia inaugurar-se l'exposició d'art modern català, organitzada amb la collaboració de la Junta Municipal d'Exposicions d'art, de la qual és secretari el conegut marxant i editor d'art Joan Merli.

La inauguració de l'exposició estava anunciada amb una certa pompa, ja que hi assistia la representació diplomàtica espanyola a Holanda.

La iniciativa d'exposicions així, represa d'altres que tots recordem anteriors a la dictadura, ens sembla molt bé. Planyem-nos només de la manca d'alguns noms en el catàleg que tenim al davant. I ens en planyem no perquè tinguem l'opinió que en exposicions així hagi de figurar-hi molta gent; al contrari, hi trobem a faltar uns quants noms que són imprescindibles d'ésser tinguts en compte en tractar-se de l'art contemporani català.

Dos opuscles de Feliu Elias

Gairebé simultàniament hem rebut dos opuscles de Feliu Elias: *Una nova etapa de les arts*, conferència donada el 4 de maig de l'any passat, a la Sala Parés, durant l'exposició Pidelasserra, i *De l'ensenyament de les belles arts*, discurs llegit el 23 de desembre darrer a l'Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi.

El que hagi seguit l'autor, més conegut per Joan Sacs quan d'escriure d'art es tracta, no tindrà cap sorpresa desagradable. El veurà defensant els seus arrelats punts de vista, enemic com sempre de les pseudodoctrines i les pseudo-escoles que es fan i es desfan, inconsistents i vàcues, mers pretextos per no pintar ni esculpir de debò. El veurà combatent el xarlatanisme dels teoritzadors tocacampanes i la pedagogia anarquista; defensant l'escola, la disciplina, la tècnica, l'ofici, com a mitjà indispensable per pendre's després totes les llibertats que hom vulgui, si té prou talent innnovador per pendre-se-les amb èxit.

Aquesta posició de Feliu Elias, tan natural i lògica, i que ell raona i apuntala amb solidesa i vehemència, és, pel que sembla, molt incòmoda. Almenys en aquests temps d'enlluernament per la verborrea teoritzant, d'afició al mínim esforç, d'orgull sense base. Això fa encara més meritòria l'actitud de Feliu Elias, gosada i sincera, i, el que és més, força carregada de raó.

J. C.

La mania de crear

Es parla sovint, en la crítica i en la teorització artística, de crear i de creació, amb una prodigalitat tan exagerada, que cal reflexionar seriosament en la propietat d'aquests mots. Perquè el mot crear, en filtrar-se en l'ànim del pressumpte creador, és possible que faci estralls entre els artistes contemporanis, especialment els més joves, propensos, com és natural, a tota mena de maximalismes.

Serà difícil per un creador passejar per les Rambles entre els seus conciutadans inofensius, per als quals el mot creador era reservat per a les altures des de les quals el Creador presideix l'ordre immens de la seva obra, assegut en una trona de constellacions. Cal que l'artista reflexioni i pensi en el mot crear seriosament, car si es tracta de crear, això l'obliga a una posició davant de les coses que a mi em sembla incompatible amb les seves possibiljtats, i més aviat còmica que res més. Crear, com aquell qui no diu res! La mateixa Natura, en la dolça monotonia de la posteritat, no fa més que repetir-se i marxar i viure lentament del seu primer impuls. Es transforma, no es transforma? Qui ho sap? Sembla que més aviat el seu instint és el retorn al seu origen, a l'equilibri del seu origen.

Mirem-nos el cel en una nit serena i profunda, si pot ésser lluny de ciutat; la paraula creació ens envaeix. Mirem-nos l'home amb curiositat, amb deteniment, una mica anatòmicament, una mica com si fos una màquina amb la seva enorme complicació. Els seus sentits, el seu cor i el seu cervell i el mecanisme formidable incomprensible de la seva correspondència. Creació. Les ciències tot analitzant els seus misteris perden els comptes.

Els eclipsis es succeeixen matemàticament, mecànicament, a la fi, però l'home és un misteri per a les ciències. El seu funcionament, àdhuc en un període *funcional*, com el nostre, és més enllà de la comprensió humana.

Però l'artista no para en barres: Crea. No copia, no reprodueix, no interpreta. Crea. Crea naturalment a base de petites disbauxes. No crea organismes vius independents, cosa inconcebible a la ment humana incapaç d'imaginar un ésser que no hagi vist sinó a base de trossos d'éssers vivents. El centaure, per cas, o bé les sirenes, petits ridículs intents d'evasió de la creació. Però allò era... literatura, ara crearà. Es clar que crearà. Crearà petites elucubracions amb escuradents, i paper de vidre, i trossos de suro, i pastilles de sabó amb esfumatures diverses a l'aeròg raf.

Qui gosarà aleshores negar a l'artista el seu coratge de creador?

Es una llàstima que siguem així. Pensava jo que possiblement els remeis dels nostres mals eren més aviat en una posició d'humilitat davant de les coses creades amb una possible reducció de les òrbites en curs per als nostres moviments satellístics.

Però és en va; tornem novament al màxim amb la nostra facilitat de sempre i ens prenem seriosament els mots quan llur sentit ens afalaga. Si un, però, és excessiu, si un ens pot i deu posar en guàrdia, aquest és el mot que concedeix als artistes l'adjectiu de creadors. Primer, com una concessió; tot seguit, com una exigència.

Hi ha naturalment en cada artista alguna cosa de propi que transcendeix a les seves obres, tal com hi ha en cada home alguna cosa de propi que transcendeix a la seva fisonomia. Aquesta és la seva originalitat. Aquesta és, jo penso, la seva creació, que fa que totes les coses humanes passin a ésser seves dins de les pròpies obres tot vivint de la seva pròpia vida i del propi geni.

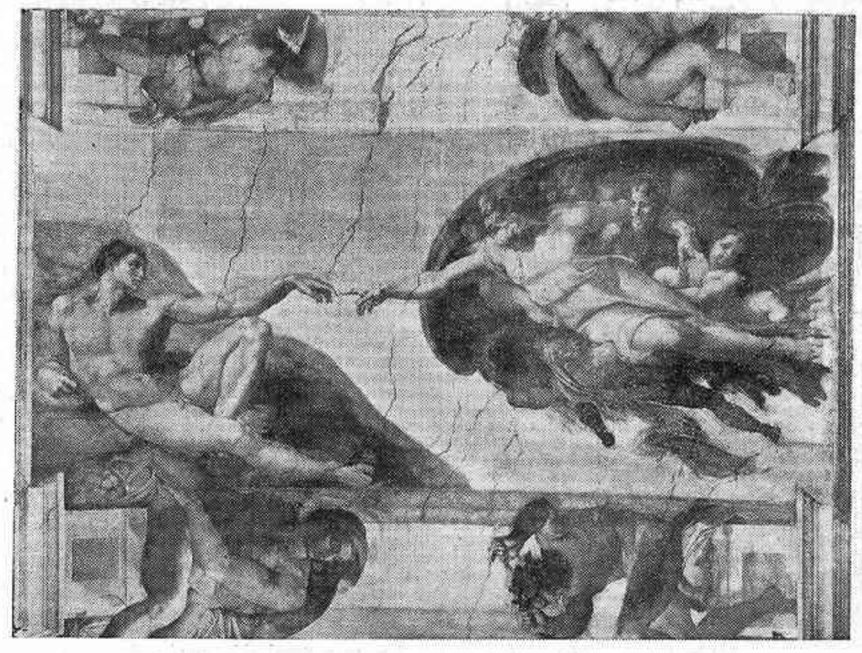

Miquel Angel. — La creació de l'home

Els sastres creen la moda de cada temporada d'acord amb els barreters, mentre d'altres mediten enginys a les sabates que les facin més belles que l'any passat, i és potser en aquest aspecte que pot crear-se quelcom en aquest món de petites coses subalternes i inexpressives més o menys elegants, que són el parament decoratiu de la nostra vida de cada dia. I l'art també, si vol, pot descendir a la categoria d'objecte. Però aquesta vegada pur. Objecte sense ús. Objecte sense objecte purament objectiu. Art pur. Creació. No art aplicat.

Però tornem a la nit a mirar-nos el cel estrellat i reflexionem en els mecanismes formidables que mouen i governen els nostres sentits. Val la pena de crear en aquest limitat hemisferi dels escuradents i de les solapes de moda, mentre tot rutlla a velocitats inaudites en aquest infinit blau pregon de l'espai?

O és que potser ara es tracta de la pedra filosofal? Crear or o encara molt més crear del no-res una cosa que el creador coneix i que serà millor que l'or? Com se'n dirà? Oh! el nom serà fàcil. Quants noms s'han estrenat, en poc temps, per batejar les darreres descobertes! Però el cas és que l'or només sortirà de l'or encara avui i demà.

Però ara l'orgull dels moderns creadors no és pas aquesta ambició insana de les riqueses immenses que s'esperaven un dia de la tan bescantada *pedra filosofal*. Ara la creació no serà reproducció, sinó creació, i la cosa creada no serà un metall, sinó una cosa viva i orgànica, en marxa. Serà una cosa intelligent i sensible o no serà res.

En tot cas, però, l'enorme orgull d'aquesta posició inicial serà un obstacle a les normes pures del nostre aprenentatge o del nostre mestratge si és que esperem superar amb escuradents i paper de vidre les velles imatges miquelangelesques de l'home i del seu Creador tal com ens són mostrades, per exemple i ventura nostra, en el sostre de la Sixtina.

JOSEP ARAGAY

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia. Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hiperisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxin resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flaseó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—*Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines* Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties*

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 56. Telèfon 16285
BARCELONA

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

—Veig que tenen mobles moderns!
—Moderns i eterns. Són de can Badrinas.

Exposició Gamboa
Vidres, Laques i Porcellanes
GALERIES SYRA
DIPUTACIÓ, 262
TELÈFON 18710

Alfos DISCO IRROMPIBLE Alfos

CARBONS PERMANYER

(c) Ministerio de Cultura 2006

Un agent troba una coneguda
(*Punch*, Londres)

—Cauen gotes, noi. Ens haurem d'aturar en algun lloc, a veure si podem robar una conducció interior.
(*The Humorist*, Londres)

Eva cuida el seu guarda-roba
(*Der Wahre Jakob*, Berlín)

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

L'òpera i la ràdio

D'ençà de la ràdio, han escoltat òpera molts oients que sense aquest invent no l'haguessin poguda conèixer. No es pot, però, afirmar que un espectacle tan complex com aquest pugui tenir amb la ràdio, que únicament transmet la música — l'element integrant més important de l'òpera però no l'únic —, un públic nou.

A l'oient de l'emissió radiada d'òpera, la hi poden oferir de diverses formes. Pot ésser que s'executi al mateix estudi de l'emissora, bé directament, bé per mitjà de discos. Sigui com sigui, sovint no es dóna l'òpera sencera, sinó fragments d'ella, disposició potser poc respectuosa per a l'autor, però que evita a l'oient, si es fa amb certa norma, fragments dels quals, per no ésser possible seguir el desenvolupament dramàtic, es pot prescindir per llur poc interès musical. De totes maneres hi ha estils d'òperes amb les quals és difícil, com són per exemple les de Wagner, sustreure fragments seleccionats, puix que no havent-hi divisió d'escenes, la música té una unitat sense solucions de continuïtat.

En general l'emissió d'una òpera des de l'estudi, amb elements musicals propis de l'emissora, és molt deficient, afirmació que no sols es pot fer després d'escoltar les provatures que s'han fet en alguna ocasió ací (no moltes, ja que justament arriben a oferir alguna sarsuela), sinó referint-nos a emissions estrangeres de les més fàcilment audibles des d'ací amb aparells de mitjana potència. I és que hi ha fins la impossibilitat material d'encabir els nombrosos elements que intervenen en l'òpera, a les reduïdes dimensions que acostumen a tenir els estudis. L'organització d'una òpera és cara, com ho és la d'una orquestra simfònica, i correntment no està a l'abast de les emissores, per cars que cobrin els anuncis.

Es sens dubte més modest, però de millors resultats, radiar una bona col·lecció de discos d'una òpera determinada. L'oient no hi troba tanta diferència si es té un bon dispositiu de reproducció de discos, que això sí que ho tenen les emissores i del qual arriben fins a fer abusos. L'audició, així, és indirecta, però aquest inconvenient que molts no distingeixen és compensat per la superior qualitat dels artistes vocals i instrumentals, ja que els editors de discos es procuren les notabilitats de la música teatral.

La retransmissió, però, de la representació teatral, és el millor mitjà, salvats els problemes tècnics que comporta, i és el preferit pel radioient. Tots els venedors d'aparells de ràdio especulen i reben amb satisfacció l'anunci de les retransmissions, i això és la millor prova del que diem.

La retransmissió, però, com abans dèiem, només ens porta un element: la música, i, per això, com més gran sigui la preponderància d'aquesta sobre els altres, més perfecta se'ns farà la retransmissió. L'òpera italiana, amb la seva abundància melòdica, rublerta de fragments que ja són populars entre el gran públic, cantada per bones veus, no té la qualitat artística d'altres, però no es pot dubtar que es sent amb complaença de casa estant amb un receptor d'altaveu ben modulat. En canvi, certes escenes wagnerianes, d'un interès musical elevadíssim, poden semblar ensopides a través de la ràdio, des d'on l'oient no coneix ni l'escena ni la justificació del drama, i sí sols una música d'una orquestració completíssima per a la qual no és prou encara l'actual perfecció dels mitjans de recepció i reproducció.

Una òpera del repertori rus forma tot un espectacle viu, i el que només en sent la música es complau a escoltar aquelles melodies formades en moltes ocasions per temes populars que atrauen; però forçosament hi troba a mancar la justificació de l'escena. Es com la música de ballet executada en una sala de concerts, que sovint ens apar grisa i sense ànima. Al que prediqui un millor esdevenidor amb la televisió, cal advertir-lo que l'òpera és un espectacle d'ambient propi que no es trasplanta fàcilment i que necessita un marc adequat. Una projecció cinematogràfica pot fer-se en qualsevol lloc, i en aquest sentit sí que es pot esperar alguna cosa.

Malgrat tot, tingui's en compte que generalment l'auditor d'òpera, o millor de música d'òpera, a través de la ràdio, no acostuma a tenir coneixements molt complets d'aquest espectacle al qual no és aficionat; només aprofita una oportunitat que la ràdio li dóna de conèixer un gènere que potser reconeix superior a les seves aficions. En aquest sentit, la tasca de divulgació musical que presta la ràdio és gran i es pot afirmar que fa possible el desvetllament d'una afició que l'oient no sentia i que l'induirà a assistir al teatre.

La ràdio no resta cap espectador habitual a l'òpera. El que s'estima la música teatral, acut, si pot, al teatre. Si no pot, no menysprea la retransmissió, però en aquest cas l'audició no serà per ell més que un bon record d'una representació teatral i la seva imaginació suplirà com pugui els altres elements que amb la música que li porta l'altaveu formen el conjunt de l'òpera, una de les més meravelloses manifestacions de l'art, l'esdevenidor de la qual pot ésser discutit, però el que sí es pot afirmar és que en moltes ocasions la ràdio l'ajuda (el cas del Covent Garden de Londres), ja que la puixança econòmica d'algunes emissores ha permès i ajudat la continuació d'algunes representacions tradicionals que la penúria dels nostres temps feia trontollar.

J. G.

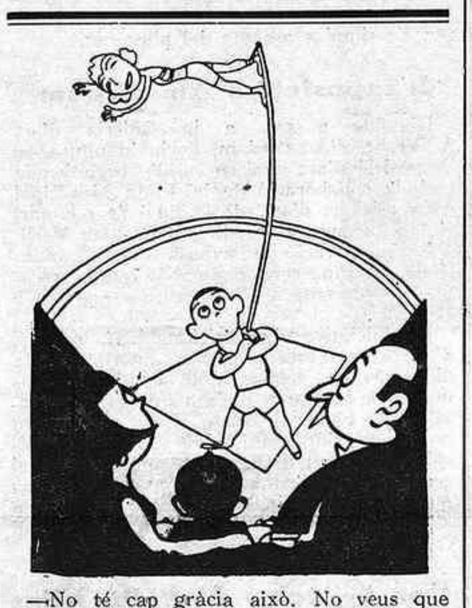

—No té cap gràcia això. No veus que està lligada per un peu?
(*Ric et Rac*, París)

RADIO CATALONIA
133 BALMES 133
AGENCIA
CROSLEY
5 lmps CHEVALIER 635 Ps
5 lámparas PICHI 585
4 lmps. CHIQUILIN 455
20 mesos de crèdit
Receptors a 2'50 ptes. setmana

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf 11655

CATALÀ
llegeix demà i cada dia
La Publicitat
DIARI CATALÀ
Informacions completes
Articles dels millors escriptors
Seccions especials de Política, Arts, Literatura, Música, Ràdio, Finances, Esports, etc., etc.

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"
BARCELONA
Mallorca, 239
Telèfon 75018
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 °/₀ DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

UN ACLARIMENT!...
¿Per què diem que l'estació subterrània de la Plaça de Catalunya (trens del Nord i Metro Transversal)
és el mitjà de publicitat més formidable que avui dia existeix al nostre país?
Feu comparances amb el sistema de més difusió emprat fins ara i donareu raó a la nostra asseveració.

MITJÀ	QUANTITAT DE PROBABLES LECTORS DELS VOSTRES ANUNCIS	PREU	DURACIO
Premsa Diària.	150.000 (com a màximum).	1.800 ptes. una pàgina	Un dia
Plaça de Catalunya (Estació subterrània) Trens del Nord i Transversal.	3.000,000 (actualment). (Dades oficials controlades pel Departament d'Estadística).	600 ptes. (dotze espais de gran tamany, un a cada estació).	Al mes

"Agencia General de Anuncios"
(Secció Metro Transversal)
BARCELONA: Pelai, 62, 4.t. - Telèf. 15300

Carrer de Tarragona, 7, 2.on - MADRID

(c) Ministerio de Cultura 2006